

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุม การขายทอดตลาดและค้ำของเก่า

ประเทศไทยมีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการขายทอดตลาดและค้ำของเก่า เพื่อเป็นการควบคุมดูแลให้ประชาชนผู้ที่สนใจที่จะเข้ามาประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการขายทอดตลาดและค้ำของเก่าให้อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ (Rules) กฎระเบียบ (Institution) ของกฎหมายจะถูกควบคุมโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยรัฐได้มอบอำนาจให้แก่ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจที่จะออกใบอนุญาตในการควบคุมการขายทอดตลาดและค้ำของเก่า กฎหมายที่ใช้บังคับกันอยู่ทั่วไปย่อมมีความแตกต่างกันทั้งในด้านเนื้อหา วิธีการ และมาตรการในการบังคับใช้กฎหมาย

3.1 มาตรการในการควบคุมการขายทอดตลาดและค้ำของเก่าของประเทศญี่ปุ่น

จากการศึกษาพบว่าในประเทศญี่ปุ่นนั้น ในเรื่องการค้ำของเก่าการเป็นผู้ดูแลกิจการร้านค้ำของเก่านั้น ในการขอใบอนุญาตไม่มีอะไรต่างกับการขอใบอนุญาตร้านค้ำทั่วไป และการเป็นเจ้าของกิจการร้านค้ำของเก่าก็ไม่จำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านแต่อย่างใด เป็นเพียงหน้าที่หนึ่งเท่านั้น ไม่มีกฎหรือข้อบังคับ เพียงแต่ผู้ประกอบการควรมีจิตสำนึก (Conscious) ที่ดี และอยู่ภายใต้ข้อบังคับทางกฎหมายให้อยู่ในขอบเขตที่จำกัดไว้

เจ้าของกิจการควรยื่นใบขออนุญาตด้วยตัวเอง ในกรณีที่เป็นส่วนบุคคล ส่วนกรณีนิติบุคคลนั้น ตัวแทนบริษัทจะมีหน้าที่รับผิดชอบในส่วนนี้

3.1.1 สาระสำคัญและความเป็นมาในการขายทอดตลาดและค้ำของเก่าของประเทศญี่ปุ่น

สำหรับการขอใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ของประเทศญี่ปุ่น เมื่อต้องการค้ำของเก่าหรือวัตถุโบราณ นั้น แบ่งออกได้หลายกรณี ดังนี้

1. กรณีที่รับซื้อของเก่าจากต่างประเทศเข้ามาขายภายในประเทศญี่ปุ่น ไม่จำเป็นต้องมีการขอใบอนุญาต เพราะการซื้อจากผู้ขายที่ไม่ได้อาศัยอยู่ในประเทศญี่ปุ่น ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทางกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นใด ๆ

2. กรณีที่รับซื้อจากร้านขายของเก่าในประเทศญี่ปุ่นมาขายภายในประเทศญี่ปุ่น ในกรณีนี้จำเป็นต้องมีการขอใบอนุญาต ต้องมีกฎหมายควบคุม เพราะเป็นการซื้อสินค้าจากผู้ค้าที่อยู่ในประเทศญี่ปุ่น จึงจะต้องมีใบอนุญาตตามที่กฎหมายกำหนดไว้

3. กรณีที่ส่งซื้อสินค้าจากผู้ขายที่เป็นชาวต่างชาติ (Foreigner) แต่การซื้อขายนั้นเป็นการซื้อขายภายในประเทศญี่ปุ่น เพราะเป็นการซื้อขายที่อีกฝ่ายเป็นชาวต่างชาติ โดยตามหลักเกณฑ์แล้วอาจไม่จำเป็นต้องมีการขอใบอนุญาตก็ได้ แต่มีเงื่อนไขว่าจะต้องเป็นการซื้อขายกับชาวต่างชาติโดยตรงเท่านั้น ไม่เช่นนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับผิดชอบในเขตนั้น ๆ อาจเกิดการสืบสนได้ ควรทำการแจ้งเรื่องในรายละเอียดต่าง ๆ แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ (Police officer) ผู้รับผิดชอบในเขตที่จะทำการค้าขาย หรือที่ปรึกษาทางด้านกฎหมาย ผู้รับรองเอกสารด้านกฎหมาย เพื่อขอคำปรึกษาและได้รับการตรวจสอบ แม้อาจดูไม่จำเป็นในแง่เชิงกฎหมาย แต่อาจก่อให้เกิดความยุ่งยากในภายหลังได้ (ซึ่งแล้วแต่กรณีไป)

4. กรณีส่งออกของเก่าจากประเทศญี่ปุ่นไปจำหน่ายต่างประเทศ ในกรณีที่ส่งของเก่าของประเทศญี่ปุ่นเพื่อไปจำหน่ายต่างประเทศ แน่แน่นอนว่าจำเป็นต้องมีการขอใบอนุญาต เพราะการซื้อขายได้เกิดขึ้นในประเทศญี่ปุ่น ย่อมอยู่ภายใต้กฎหมายของประเทศญี่ปุ่น

3.1.2 หลักเกณฑ์ในการออกใบอนุญาตในการขายทอดตลาดและค้าของเก่าในประเทศญี่ปุ่น

หลักเกณฑ์ที่สำคัญในการขออนุญาตค้าขายของเก่าในประเทศญี่ปุ่น จะมีเงื่อนไขที่สำคัญดังต่อไปนี้

การยื่นขออนุญาตค้าขายของเก่า ในกรณีส่วนบุคคล ผู้ยื่นคำขอต้องเป็นตัวจริงเท่านั้น หรือเป็นผู้ดูแลธุรกิจ แต่ในกรณีนิติบุคคล (Legal Person) (บริษัท) ต้องไม่ใช่บุคคลที่ตรงตามเงื่อนไขด้านล่างดังต่อไปนี้

กรณีส่วนบุคคล : ผู้ยื่นคำขอต้องเป็นตัวจริง หรือผู้ดูแลร้านของเก่า

กรณีนิติบุคคล : ตัวแทนผู้ดูแล, กรรมการผู้บริหาร, เจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสอบ

เงื่อนไขที่ 1 : บุคคลผู้สนับสนุนทำการแทนผู้บรรลุนิติภาวะ หรือเป็นผู้ค้าประกัน¹

กรณีที่มาขอใบอนุญาตจะต้องเป็นบุคคลผู้บรรลุนิติภาวะแล้ว หรือผู้ค้าประกัน และไม่ใช่บุคคลล้มละลาย การยื่นขออนุญาตค้าขายของเก่า ซึ่งของเก่าที่กล่าวถึงนั้น ต้องตรงตามชื่อมีไว้เพื่อ “สำหรับค้าขายเท่านั้น” ดังนั้น โดยปกติแล้วมีความหมายว่า เป็นผู้ที่มีความพร้อมในการรับการตัดสินใจให้มีความสามารถในการค้าขายอย่างถูกต้องตามกฎหมายบุคคลผู้สนับสนุน

¹ ผู้ค้าประกัน หมายถึง การประกันการชำระหนี้ด้วยบุคคลอื่นเป็นสัญญาประเภทหนึ่ง ซึ่งบุคคลอื่นนอกเหนือจากเจ้าหนี้และลูกหนี้ยอมตกลงกับเจ้าหนี้ว่าหากลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ ตนจะยอมชำระหนี้ให้เจ้าหนี้เป็นการเอาความน่าเชื่อถือ หรือความมีฐานะทางการเงินของตนเองเข้าประกันจะชำระหนี้ให้

ทำการแทนบุคคลผู้บรรลุนิติภาวะ หรือผู้ค้ำประกัน (Surety) จะอยู่ภายใต้ข้อจำกัดทางกฎหมาย ในการคุ้มครองบางประการ หากไม่เข้าเงื่อนไขตามที่กำหนด จะไม่สามารถรับการขออนุญาต ค้ำของเก่าได้

สถานที่ราชการที่ออกบัตรประชาชน (Identity Card) อยู่ในเขตตามที่อยู่ภูมิลำเนา และสำนักงานยุติธรรมสำนักงานใหญ่ที่ออกบัตร ต้องไม่ถูกจดทะเบียนในเอกสารที่มีอยู่ใน ครอบครองต้องระบุว่าไม่ใช่บุคคลผู้สนับสนุนทำการแทนบุคคลผู้บรรลุนิติภาวะ หรือ ผู้ค้ำประกัน ไม่ใช่บุคคลล้มละลาย ไม่ใช่บุคคลผู้ที่เกี่ยวข้องคดีต้องไม่ตรงตามเงื่อนไขดังกล่าว จึงจะสามารถรับใบอนุญาตค้ำของเก่าได้

เงื่อนไขที่ 2 : บุคคลผู้อยู่ในระหว่างต้องโทษคดีอาญา ผู้รับโทษที่มากกว่าการจำคุก ตามกฎหมายมาตรา 31 ของกฎหมายฉีปน บุคคลใดก็ตาม หากมิได้เป็นไปโดยกระบวนการ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ย่อมไม่ถูกลดทอน (Derogate the Right) ซึ่งชีวิตและเสรีภาพ หรือต้องโทษ ทางอาญาอื่น ๆ หรือในมาตราของกฎหมายอาญา มาตรา 247 วางหลักว่า ความผิดฐานละเลยปฏิบัติ ต่อหน้าที่จนก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น และ มาตรา 254 วางหลักว่า การชว่งชิงนำมา เป็นของตนเองสิ่งของที่ตกหล่นสูญหาย มาตรา 256 การลักของโจร รวมไปถึงการเก็บรักษาของโจร หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการลักของโจร การนำมาเป็นของตนเอง โดยเจตนา และโดยมิรู้ก็ตาม ซึ่งสามารถไกล่เกลี่ยโดยมีค่าใช้จ่ายตามข้อจำกัดต่าง ๆ และเสียเงินค่าปรับตามข้อบังคับของกฎหมาย หลังการดำเนินคดีสิ้นสุดลงเริ่มนับตั้งแต่วันที่จบสิ้นการดำเนินการและมีสภาพอยู่ได้ 5 ปี

กล่าวโดยสรุปคือ ผู้ที่เกี่ยวข้องโทษมาแล้ว ในระหว่างช่วงระยะเวลาหนึ่ง จะไม่สามารถ ทำการค้ำของเก่าได้ตามที่เขียนเอาไว้ในข้างต้น ในกรณีที่ผิดก่อนการถูกดำเนินคดีถ้าพ้นจาก ช่วงเวลาดังกล่าวแล้ว หลังจากนั้นอาจมีความเป็นไปได้ที่จะสามารถยื่นขอใบอนุญาตค้ำของเก่าได้

เงื่อนไขที่ 3 : ที่อยู่อาศัย² (Residence) ของผู้ยื่นขอใบอนุญาต ไม่มีแหล่งที่อยู่ตายตัว เพราะการขอใบอนุญาตค้ำของเก่า ต้องใช้ทะเบียนบ้าน หากผู้ร้องขอไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ในทะเบียนราษฎร (Registers of Births) ก็ไม่สามารถทำการขอใบอนุญาตค้ำของเก่าได้

เงื่อนไขที่ 4 : ผู้เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตค้ำของเก่า

ข้อบังคับในการค้ำของเก่า มาตรา 24 ใบอนุญาตไว้ในครอบครองจะถูกยกเลิกไปและมีอายุนับตั้งแต่วันที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาตมาแล้ว 5 ปี ในกรณีนิติบุคคลที่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาต

² ที่อยู่อาศัย หมายถึง พื้นที่ทางระบบนิเวศวิทยาหรือสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ พืช หรือสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ในสปีชีส์ที่เฉพาะเจาะจง เป็นสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติที่สิ่งมีชีวิตสามารถอาศัยอยู่ได้ หรือสภาพทางกายภาพ ที่ล้อมรอบไปด้วยประชากรในสปีชีส์หนึ่ง ๆ

ก่อนหน้ากำหนดการที่รัฐประกาศวันเวลาและสถานที่ในการพิจารณาการเพิกถอนใบอนุญาต ตั้งแต่ 60 วันขึ้นไป นับจากวันดำเนินการโดยกรรมการบริหารของบริษัท คงสภาพไว้ 5 ปี

เงื่อนไขที่ 5 : ผู้เคยถูกพิจารณาเพิกถอนใบอนุญาตค้าของเก่า

ข้อบังคับการค้าของเก่า กฎหมายมาตราที่ 24 ตั้งแต่วันที่รัฐประกาศวันเวลาและสถานที่ในการพิจารณาการเพิกถอนใบอนุญาต จนถึงวันที่ทำการเพิกถอน หรือไม่ถูกเพิกถอน ตามกฎหมายมาตราที่ 8 บทที่ 1 หัวข้อที่ 1 ผู้ที่มอบใบอนุญาตคืนไปแล้ว เว้นแต่ว่าการยุบร้านค้าของเก่าแห่งนั้นมีเหตุผลที่เหมาะสม และนับตั้งแต่วันส่งคืน มีผล 5 ปี

ในเงื่อนไขลำดับที่ 4 นั้นสรุปว่า จนกว่าใบอนุญาตค้าของเก่าที่เคยได้รับมาก่อนหน้า จะถูกยกเลิก แม้ในกรณีที่ใบอนุญาตถูกระงับการใช้งานอยู่ชั่วคราวก็ตาม ก็จะไม่สามารถยื่นขอใบอนุญาตใบใหม่ได้ เพราะเมื่อถูกยกเลิกแล้ว ก็ยังสามารถยื่นได้รับใบอนุญาตใบใหม่ได้ทันที การถูกยกเลิกก็จึงไม่มีผลใด ๆ จึงจำเป็นต้องตั้งเงื่อนไขเพื่อให้ผู้ภายใต้ข้อบังคับที่กำหนดไว้

ในเงื่อนไขลำดับที่ 5 หากใบอนุญาตค้าของเก่ากำลังอยู่ในช่วงที่อาจจะถูกเพิกถอน ก่อนที่จะถูกเพิกถอน แม้จะมอบใบอนุญาตคืนด้วยตัวเองไปแล้ว แต่ก็จะมีผลให้ระงับ (Settle a Dispute) ไว้ชั่วขณะหนึ่งอยู่ดี จึงไม่สามารถยื่นขอใบอนุญาตได้เกิดความยุ่งยากเมื่อต้องการขอใบอนุญาตใบใหม่

เงื่อนไขที่ 6 : ในกรณีที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ

ในส่วนของผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเหมือนกันกับการเปิดกิจการทั่วไป ผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ (อายุไม่ถึง 20 ปี) ไม่สามารถเปิดกิจการใด ๆ เป็นของตัวเองได้ แม้ในกรณีสืบทอดกิจการค้าของเก่าจากครอบครัวก็ไม่เว้น จึงจำเป็นต้องมีตัวแทนบุคคลที่ถูกต้องตามกฎหมาย เช่นเดียวกันกับเงื่อนไขในข้อแรกของการขอใบอนุญาตค้าของเก่า โดยทั่วไปของการค้าขาย จำเป็นต้องให้บุคคลที่มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขเป็นผู้ขอใบอนุญาต ผู้ไม่บรรลุนิติภาวะไม่สามารถเป็นเจ้าของกิจการ (Owner) ได้

ในเรื่องของเอกสารที่ใช้ในการขอใบอนุญาตค้าของเก่าของประเทศญี่ปุ่น จะประกอบไปด้วย ดังนี้ต่อไปนี้

ใบคำร้อง (ทั้งต้นฉบับและสำเนา) หนังสือคำมั่นสัญญา สำเนาทะเบียนบ้าน (หากเป็นคนต่างชาติ ใช้บัตรประจำตัวสำหรับคนต่างชาติ) บัตรประชาชน ทะเบียนนิติบุคคล หรือหนังสือรับรองบริษัท ประวัติบุคคล เอกสารรับรองผู้ว่าจ้าง ทะเบียนนิติบุคคล (กรณีนิติบุคคล) สำเนาหนังสือบริษัทสนธิ (กรณีนิติบุคคล)

การรับเอกสารใน ข้อที่ 1 , 2 และ 6 อาจไปรับเอกสารด้วยตนเองได้ที่สถานีตำรวจ หรือควาน์โหลดจากเว็บไซต์ของสถานีตำรวจประจำท้องถิ่น ที่ตนอยู่

ในส่วนของหัวข้อที่ 3 สามารถไปปรับเอกสารได้ที่ว่าการประจำเขต หรือพื้นที่ที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน หัวข้อที่ 4 ต้องไปปรับเอกสารที่ว่าการของภูมิลำเนาที่เกิด (ตามทะเบียนบ้าน) หัวข้อที่ 5 สามารถไปปรับเอกสารได้ที่ว่าการประจำจังหวัด หรือไปปรับที่สำนักงานยุติธรรมของโตเกียว

แต่ในกรณีอื่น ๆ หากไม่สะดวกไปปรับด้วยตนเอง สามารถติดต่อเพื่อทำการยื่นขอเอกสาร และจัดส่งเอกสารทางไปรษณีย์ (Parcel post) ได้

ในส่วนของเอกสารในหัวข้อที่ 7 นั้น จะแสดงถึงอำนาจหน้าที่ของผู้สมัครของสำนักงานสาขา เพื่อยืนยันการครอบครองของสำนักงานสาขาดังกล่าวของผู้ยื่นคำร้อง หากเป็นกรณีที่มีการเช่าสถานที่ จำเป็นต้องมีสำเนาหนังสือสัญญา (Contract) การเช่าแนบมาด้วย หากเป็นเจ้าของย่อมต้องมีทะเบียนนิติบุคคล หรืออสังหาริมทรัพย์ นอกจากนี้ในกรณีที่นอกเหนือจากนี้ อาจต้องใช้เอกสารประกอบอื่น ๆ เพื่อยืนยันความเห็นชอบตามวัตถุประสงค์ของสำนักงาน

แต่ในกรณีที่ไม่วัตถุประสงค์ของการอยู่อาศัย ก็เหมือนจะไม่ส่งผลกับการเปิดร้านค้าของเก่าในการขออนุญาตดังกล่าว เพียงแต่หากมีการซื้อขายรถยนต์ ย่อมต้องมีการเตรียมตัวสำหรับสถานที่จอดรถเพื่อเก็บรักษาสินค้า จึงจำเป็นต้องมีเอกสาร ในส่วนของการใช้งานพื้นที่สำหรับทำสถานที่จอดรถแนบไปในเอกสารของส่วนนี้ด้วย

สำเนาหนังสือบริคณห์สนธิ ในหัวข้อที่ 9 เป็นเอกสารที่จำเป็นอย่างมาก เพราะเป็นเอกสารแสดงตัวตนของการเป็นนิติบุคคล หากเป็นบริษัทที่ก่อตั้งมาเป็นระยะเวลายาวนาน และมีหนังสือบริคณห์สนธิเล่มเก่าอยู่ อาจใคร่ตรวจสอบได้ว่าหนังสือบริคณห์สนธิ³ (Memorandum of Association) เล่มนี้เหมือนกันกับเล่มปัจจุบันหรือไม่เพื่อไม่ให้เกิดกรณีเช่นนี้ขึ้น ควรส่งตัวแทนของบริษัทนำเอกสารไปปรับการประทับตราจากสำนักงานยุติธรรมเอาไว้

ในใบคำร้องขออนุญาตค้าของเก่า ในส่วนของการระบุการระบายสินค้า ไม่ว่าจะจะมีหรือไม่มี การก่อตั้งสถานที่ค้าขายอย่างชัดเจน หรือไม่ก็ตาม แต่ควรระบุว่ามีการระบายเอาไว้เป็นการดีที่สุด เพราะในการค้าขายอาจมีการซื้อขายนอกสถานที่เกิดขึ้นได้อยู่แล้ว

3.1.3 ขั้นตอนในการขอใบอนุญาตค้าของเก่าในประเทศญี่ปุ่น

สถานที่ในการยื่นเอกสารเพื่อที่เข้ามาดำเนินการขออนุญาตค้าของเก่าในแต่ละกรณีต่าง ๆ มีดังนี้

³ หนังสือบริคณห์สนธิ คือ ตราสารที่ผู้เริ่มจัดตั้งได้ตกลงร่วมกันจัดทำขึ้น ในการจัดตั้งบริษัทมหาชนจำกัด ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อของบริษัท วัตถุประสงค์ที่จะประกอบการ ทุน และรายละเอียดของผู้เริ่มจัดตั้ง

1. กรณีที่มีสถานที่ตั้งร้านค้าชัดเจน ให้ไปยื่นขอออกใบอนุญาตที่สถานีตำรวจที่อยู่ในเขตอำนาจในอำเภอที่ร้านค้าของตนตั้งอยู่
2. กรณีที่ไม่มีสถานที่ตั้งร้านค้า ให้ดำเนินการไปยื่นเรื่อง การขอออกใบอนุญาตที่สถานีตำรวจที่อยู่ในเขตอำนาจของที่อยู่ในปัจจุบันที่ตั้งร้านของผู้ยื่นคำร้อง
3. กรณีที่สถานที่ตั้งร้านค้ามีอยู่หลายแห่ง หลายสาขาในจังหวัดเดียวกัน ให้ไปยื่นเรื่อง ที่สถานีตำรวจในเขตอำเภอของร้านค้าสาขาใหญ่สุดที่ตั้งทำการค้า
4. กรณีที่สถานที่ตั้งร้านค้ามีหลายสาขา และอยู่กระจายในแต่ละจังหวัด ต้องไปยื่นเรื่อง ที่สถานีตำรวจของทุกสาขาในแต่ละจังหวัดให้ครบถ้วน

ผู้รับผิดชอบในส่วนของการค้าของเก่าในสถานีตำรวจในแต่ละพื้นที่นั้น ไม่ค่อยมีจำนวนมากเท่าใดนัก ก่อนจะไปขอใบอนุญาตค้าของเก่าที่สถานีตำรวจ ควรโทรศัพท์ไปสอบถาม เพื่อนัดหมายช่วงเวลาเอาไว้ก่อน และควรเตรียมเอกสารไปให้พร้อม ในส่วนของการชำระค่าธรรมเนียม เจ้าหน้าที่จะแนะนำขั้นตอนต่าง ๆ ให้ และชำระกับเจ้าหน้าที่ภายในกรมตำรวจ (Royal Thai Police Department) เมื่อชำระค่าธรรมเนียมเรียบร้อยแล้ว เจ้าหน้าที่ จะทำการตราประทับยืนยันการชำระเงิน ซึ่งค่าใช้จ่ายจะอยู่ที่ 19,000 บาท เมื่อได้รับตราประทับ และใบเสร็จการชำระเงิน เป็นอันเสร็จสิ้นขั้นตอนในส่วนนี้ ควรเก็บรักษาใบเสร็จเอาไว้ เป็นหลักฐานจนกว่าการยื่นคำขอใบอนุญาตจะเสร็จสิ้นในทุกขั้นตอน

ระยะเวลาหลังจากยื่นคำขอไปแล้ว จนถึงความเป็นไปได้ที่จะผ่านการพิจารณาให้ได้รับใบอนุญาตการค้าของเก่า ในแต่ละกรมตำรวจใช้เวลาแตกต่างกันไป ส่วนใหญ่อยู่ในราว ๆ 50 วัน แต่หากเป็นพื้นที่ที่ไม่ค่อยมีการยื่นคำร้องมากมายนัก เร็วสุดก็อาจใช้เวลาเพียง 2 สัปดาห์เท่านั้น

หน่วยงานในแต่ละพื้นที่มีการทำงานแตกต่างกัน เจ้าหน้าที่ในบางพื้นที่อาจมีการเข้ามาตรวจสอบที่ร้านค้าด้วย ควรหมั่นตรวจสอบเพราะหากไม่มีความถี่หน้าใด ๆ จากเจ้าหน้าที่ มีความเป็นไปได้ว่าเรื่องอาจไม่ได้รับการดำเนินการ หากผ่านการพิจารณารับใบอนุญาต จะมีการติดต่อกลับมาเพื่อดำเนินการต่อในขั้นตอนต่อไป และซึ่งหากไม่ผ่านก็อาจจะมีการติดต่อกลับเช่นกัน

3.2 มาตรการของรัฐในอำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตในการควบคุม การขายทอดตลาดและค้าของเก่า

การดำเนินกิจการการขายทอดตลาดและการค้าของเก่าเป็นการประกอบธุรกิจชนิดหนึ่ง ที่จะต้องได้รับอนุญาตให้ดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมาย และได้รับใบอนุญาตให้ดำเนินการโดยเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเป็นเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการออกใบอนุญาต

ดังกล่าว เพื่อที่จะเข้ามาควบคุมการดำเนินงาน ซึ่งอำนาจและหน้าที่ (Function) ของเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตในการออกใบอนุญาตเพื่อควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า มีดังต่อไปนี้

3.2.1 อำนาจของเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตให้ขายทอดตลาดและค้าของเก่า

การออกใบอนุญาตของเจ้าพนักงานนั้น เจ้าพนักงานจะต้องมีอำนาจในการออกใบอนุญาตซึ่งจะได้รับแต่งตั้ง (Appoint) และมอบหมาย (Authorize) อำนาจให้ปฏิบัติหน้าที่ในการควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า ดังนี้

ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตการขายทอดตลาดและค้าของเก่า คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจะออกกฎกระทรวงแต่งตั้งเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตให้ขายทอดตลาดและค้าของเก่าในกรุงเทพมหานครและในจังหวัดอื่น และกฎกระทรวงฉบับที่ 9⁴ ได้แต่งตั้งไว้ ดังนี้

ในกรุงเทพมหานคร แต่งตั้งให้อธิบดีกรมการปกครอง เป็นเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต และในจังหวัดอื่น แต่งตั้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต⁵

เนื่องจากภารกิจในการควบคุมผู้ประกอบการอาชีพการขายทอดตลาดและค้าของเก่าในแต่ละพื้นที่ให้อยู่ในกรอบของกฎหมายมีจำนวนมากและกระจายอยู่ทั่วไปลำพังเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ ไม่สามารถจะตรวจตราได้ครบถ้วนตามความในพระราชบัญญัตินี้ จึงให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงแต่งตั้งนายตรวจ ทำหน้าที่ตรวจตราการดำเนินงานของผู้ขายทอดตลาดและผู้ค้าของเก่าในพื้นที่ที่รับผิดชอบโดยเฉพาะได้แต่งตั้งนายตรวจไว้⁶ ดังนี้

1. กรุงเทพมหานคร ให้แต่งตั้งอธิบดีกรมการปกครอง และให้ข้าราชการพลเรือนสามัญ สังกัดกรมการปกครอง ตั้งแต่ระดับ 4 ขึ้นไปเป็นนายตรวจ

⁴ กฎกระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ 9 พ.ศ.2548 ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช 2474 คณะกรรมการกฤษฎีกา.

⁵ กฎกระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ 9 พ.ศ.2548 ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช 2474 คณะกรรมการกฤษฎีกา.

ข้อ 2 ให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปนี้ เป็นเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต

- (1) อธิบดีกรมการปกครอง สำหรับกรุงเทพมหานคร
- (2) ผู้ว่าราชการจังหวัด สำหรับจังหวัดอื่น นอกจากกรุงเทพมหานคร

⁶ กรมการปกครอง. (2555). คู่มือการปฏิบัติงานการตรวจในอำนาจหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองตามกฎหมาย ฉบับกรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อาสาธาภิบาลดินแดน. หน้า 1.

2.จังหวัดอื่น ให้ แต่งตั้ง ปลัดจังหวัด นายอำเภอ (District Chief) ปลัดอำเภอ (Deputy District Chief) ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอและปลัดอำเภอแห่งท้องที่เป็นนายตรวจ⁷

เนื่องจากในพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช 2474 ไม่ได้กำหนดเรื่องบัตรของนายตรวจ เวลาออกปฏิบัติหน้าที่ตรวจตราร้านค้าจะใช้บัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐแสดงตัวก็ได้ แต่ในทางปฏิบัติได้ทำเป็นหนังสือรับรองการเป็นนายตรวจที่มีลักษณะคล้ายบัตรก็ได้ โดยให้ผู้บังคับบัญชาเป็นผู้รับรอง กล่าวคือ นายอำเภอและปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอรับรองให้ปลัดอำเภอ และผู้ว่าราชการจังหวัดรับรองให้ปลัดจังหวัด นายอำเภอ และปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ⁸

การปฏิบัติหน้าที่ของนายตรวจ คำว่า “นายตรวจ (Inspector)” คือ บุคคลซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่นายตรวจ ตามพระราชบัญญัติและตามกฎกระทรวงฉบับที่ 9 ได้แต่งตั้งนายตรวจไว้ ดังนี้

(1) กรุงเทพมหานคร แต่งตั้ง อธิบดีกรมการปกครองและข้าราชการพลเรือนสามัญ สังกัดกรมการปกครอง ตั้งแต่ระดับ 4 ขึ้น ไปเป็นนายตรวจ

ขอเรียนว่าอธิบดีกรมการปกครองมีคนเดียวพอเข้าใจได้ง่าย แต่ข้าราชการพลเรือนสามัญ สังกัดกรมการปกครอง ตั้งแต่ระดับ 4 ขึ้น ไปจำนวนมากเลย แล้วจะรู้กันได้อย่างไรว่า ใครจะปฏิบัติหน้าที่อย่างใด เมื่อไรและที่ไหน ความจริงแล้ว กฎกระทรวงฉบับที่ 9 พ.ศ. 2548 เป็นเพียงกฎหมายก่อให้เกิดอำนาจของผู้ที่จะเป็นนายตรวจแต่นายตรวจคนใดจะปฏิบัติหน้าที่ได้นั้น จะต้องมีการมอบหมายจากหน่วยงาน หรือผู้บังคับบัญชาอีกครั้งหนึ่ง เช่นเดียวกับอำนาจการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา⁹ ที่บัญญัติให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ นายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า

⁷ กฎกระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2548 ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช 2474 คณะกรรมการกฤษฎีกา

ข้อ 3 ให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปนี้ เป็นนายตรวจ

1.อธิบดีกรมการปกครองและข้าราชการพลเรือนสามัญ สังกัดกรมการปกครอง ตั้งแต่ระดับ 4 ขึ้น ไป ในกรุงเทพมหานคร

2.ปลัดจังหวัด นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ และปลัดอำเภอแห่งท้องที่ในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร”

⁸ กรมการปกครอง. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 6. หน้า 6.

⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 17 พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญาได้

นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไปมีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาแต่ไขว่ทุกคนที่กล่าวมาจะทำหน้าที่สอบสวนความผิดอาญาได้ หากแต่จะต้องมีการแต่งตั้งหรือมอบหมาย (Entrust) จากผู้บังคับบัญชาอีกครั้งหนึ่งว่าใครมีหน้าที่สอบสวน ใครไม่มีหน้าที่สอบสวน ดังนั้น นายตรวจในกรุงเทพมหานครคนใดจะออกไปตรวจตราในอำนาจหน้าที่ของนายตรวจได้ จะต้องมีการสั่งมอบหมายจากอธิบดีกรมการปกครองอีกครั้งหนึ่ง

(2) ในจังหวัดอื่น แต่งตั้งปลัดจังหวัด นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ และปลัดอำเภอ ในแต่ละแห่งเป็นนายตรวจในท้องที่ของตนเอง ซึ่งกรมการปกครองได้เคยแจ้งแนวทางการมอบหมายความรับผิดชอบของนายตรวจแต่ละตำแหน่งไว้แล้ว ได้แก่ ให้จังหวัดออกคำสั่งมอบหมายให้ปลัดจังหวัดปฏิบัติหน้าที่นายตรวจเต็มพื้นที่จังหวัด ในระดับอำเภอให้นายอำเภอออกคำสั่งมอบหมายให้ปลัดอำเภอปฏิบัติหน้าที่นายตรวจในพื้นที่อำเภอ รวมถึงนายอำเภอด้วยและในระดับกิ่งอำเภอให้ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอออกคำสั่งมอบหมายให้ปลัดอำเภอปฏิบัติหน้าที่ตรวจในพื้นที่กิ่งอำเภอ รวมถึงปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอด้วยส่วนจะมอบหมายให้ปลัดอำเภอปฏิบัติหน้าที่นายตรวจเป็นรายตำบลหรือหลาย ๆ ตำบลซึ่งอำเภอและกิ่งอำเภอสามารถดำเนินการให้เหมาะสมกับพื้นที่หรือสถานการณ์ได้

อำนาจของนายตรวจ นายตรวจมีอำนาจตรวจได้ระหว่างตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก¹⁰ โดยขอตรวจใบอนุญาต สมุดบัญชี (Cash Book) และทรัพย์สินของในร้านค้า แนวทางการปฏิบัติของนายตรวจอาจแยกได้เป็น 2 ประการ คือ

1) ตรวจทั่วไป เช่น ตรวจอาคารสถานที่ เพื่อออกใบอนุญาตหรือการต่ออายุใบอนุญาต หรือตรวจเพื่อเป็นการป้องปราม มิให้บุคคลใดคิดจะ ประกอบอาชีพขายทอดตลาด และค้าของเก่า โดยไม่ได้รับใบอนุญาต หรือป้องปรามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตอยู่แล้ว กระทำผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช 2474 วิธี การปฏิบัติอาจจะกระทำได้ในหลายแนวทาง เช่น นายตรวจผู้รับผิดชอบพื้นที่ใดก็ควรหมั่นออกไปเยี่ยมชมเยือน (Visitor) หรือปรากฏตัวให้ประชาชนเห็นบางครั้งบางเวลาว่าเป็นใครมาทำหน้าที่อะไรและควรประชาสัมพันธ์ (Public Relations) เรื่องการต้องขออนุญาตในการประกอบอาชีพขายทอดตลาดและค้าของเก่า

¹⁰ พระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช 2474 มาตรา 13 ในระหว่างตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก นายตรวจและเจ้าพนักงานซึ่งรัฐมนตรีตั้งให้มีหน้าที่ควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า ชอบที่จะเข้าตรวจใบอนุญาต สมุดบัญชี และทรัพย์สินของในร้านค้าได้ ผู้รับใบอนุญาตต้องนำใบอนุญาต สมุด บัญชี และทรัพย์สินของตามที่เรียกตรวจ ออกให้ตรวจโดยทันที

ให้ประชาชนทราบไปพร้อม ๆ กันด้วยและรวมถึงการตรวจสังเกตการณ์ (Observe) การขายทอดตลาดในแต่ละครั้งตามที่ได้รับแจ้งด้วย

2) ตรวจสอบและตรวจเพื่อดำเนินคดีซึ่งนายตรวจต้องใช้วิจารณญาณ (Judgement) ในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นธรรม ต้องพิจารณาให้ถ่องแท้ว่าการปฏิบัติหรืองดเว้นการปฏิบัติของผู้ได้รับใบอนุญาตมีเจตนาหรือไม่ ถ้าไม่มีเจตนาโดยเข้าใจผิดหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ก็ควรแนะนำแก้ไขหรือปฏิบัติให้ถูกต้อง แต่ถ้าพิจารณาจากพยานหลักฐานอื่นประกอบแล้ว เห็นว่ามีเจตนาฝ่าฝืนหรือหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามกฎหมายต้องดำเนินคดีทุกราย

ตรวจแนะนำให้ผู้ได้รับใบอนุญาตขายทอดตลาดปฏิบัติ ดังนี้

(1) แนะนำให้ปิดประกาศโฆษณาเงื่อนไขและบัญชีทรัพย์สินที่จะขายทอดตลาดไว้ ณ สถานที่ขายให้เห็นโดยชัดเจน

(2) ให้อยู่ ณ ที่ขายในเวลาที่ขายทอดตลาดและเตรียมใบอนุญาตตัวจริงไว้แสดงให้นายตรวจดู

(3) ให้มีสมุดบัญชีสำหรับการขายทุกราย และจรรยาบรรณข้อสำคัญเกี่ยวกับทรัพย์สินที่มาของทรัพย์สิน การขายทรัพย์สิน และอื่น ๆ ข้อสำคัญ ต้องนำสมุดบัญชีไปให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตลงนามและประทับตราประจำตำแหน่งด้วย

(4) ให้แจ้งวันสถานที่ขายให้นายตรวจทราบล่วงหน้าอย่างน้อยสามวัน

(5) แสดงชื่อของผู้ทอดตลาดและคำว่า ผู้ทอดตลาด ไว้ที่ประตูชั้นบนนอกสำนักงานด้วย

(6) ให้ความร่วมมือกับนายตรวจ เมื่อนายตรวจประสงค์จะทราบรายการข้อสำคัญอื่นเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ขาย

(7) เมื่อมีเหตุสงสัยว่าทรัพย์สินที่มีผู้มาเสนอหรือ โอนนั้นเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยทุจริต ต้องแจ้งแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือนายตรวจทันที

ทั้ง 7 ประการ หากฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามจะมีความผิดทางอาญา โทษปรับหรือโทษจำคุก แล้วแต่กรณี

(8) ให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องให้แก่ผู้ประมูลทรัพย์สินได้ด้วย

ตรวจแนะนำให้ผู้รับใบอนุญาตค้าของเก่า ปฏิบัติดังนี้

1) ให้แสดงชื่อผู้ได้รับใบอนุญาต และคำว่า “ผู้ค้าของเก่า” ไว้ ณ ที่ทำการค้าของตนและแสดงใบอนุญาตไว้ในที่เห็นได้ชัดแจ้ง หากไม่ปฏิบัติตามจะมีความผิดลงโทษปรับ

2) ให้มีสมุดบัญชีสำหรับการค้าของร้านและจรรยาบรรณที่สำคัญทั้งปวงของทรัพย์สินและการค้าไว้ทุกรายสมุดบัญชีต้องเป็นไปตามแบบที่ทางราชการกำหนดและให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตลงนาม และประทับตราทุกเล่ม หากไม่ปฏิบัติตามต้องระวางโทษปรับ

3) ให้แจ้งแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือนายตรวจทันที เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าทรัพย์สินที่มีผู้นำมาเสนอหรือโอนให้ นั้นเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยทุจริต หากไม่ปฏิบัติต้องระวางโทษถึงจำคุก

4) ทำเลขลำดับเป็นเครื่องหมาย (Punctuation) ปิดไว้ที่ของให้ตรงกับเลขลำดับในสมุดบัญชีเพื่อสะดวกในการสำรวจตรวจสอบ หากไม่ปฏิบัติตาม ต้องระวางโทษปรับ

5) อย่าเอาเปรียบลูกค้าในเรื่องราคาและปกปิด (Surreptitious) ความจริงประวัติของทรัพย์สินที่ขาย ควรไปตรวจและแนะนำตามโอกาสที่เหมาะสม หากเห็นว่าแนะนำแล้วยังไม่ปฏิบัติตามก็ต้องดำเนินคดีต่อไป

การตรวจเพื่อดำเนินคดี¹¹ เป็นภารกิจที่หนักใจของนายตรวจส่วนใหญ่เพราะไม่คุ้นเคยหรือไม่ค่อยมีประสบการณ์ด้านการจับกุม การร้องทุกข์ (Complaint) หรือกล่าวโทษหรือสอบสวนเกรงว่าจะปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือกลัวจะถูกฟ้องกลับ เป็นต้น เพื่อให้การตรวจเพื่อดำเนินคดีเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและสร้างความมั่นใจให้แก่ นายตรวจทุกคน จึงขอแนะนำแนวทางปฏิบัติไว้ ดังนี้

(1) ต้องเข้าไปตรวจร้านค้าทั้งที่มีใบอนุญาตและไม่มีใบอนุญาต ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตกเท่านั้น ถ้าสถานที่แห่งใดเปิดค้าขายกลางคืนด้วย เช่น ตามห้างสรรพสินค้า นายตรวจจะเข้าไปตรวจขอคู่มือบัญชีหรือขอคู่มือทรัพย์สินไม่ได้ ทำได้เพียงสังเกตการณ์หรือทำตัวเป็นลูกค้าคนหนึ่งเท่านั้น

(2) ควรแต่งเครื่องแบบ (Uniforms) ข้าราชการ หรือชุดสุภาพในขณะที่ทำการตรวจ

(3) แสดงตัวว่าเป็น นายตรวจมาจากหน่วยงาน (Supervisory Authority) ใด และแจ้งจุดประสงค์ที่เข้าตรวจควรมีหนังสือรับรองการเป็นนายตรวจ ที่ออกโดยผู้บังคับบัญชาด้วย

(4) มีอำนาจตรวจเรื่องใบอนุญาต ตรวจเรื่องสมุดบัญชีการค้าของเก่าตรวจทรัพย์สินสิ่งของในร้านตรวจเรื่องการปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติให้ผู้ได้รับใบอนุญาตต้องปฏิบัติ

¹¹ ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พ.ศ. 2533 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 และฉบับที่ 3.

ข้อ 18 การตรวจบัญชีและทรัพย์สินสิ่งของการขายทอดตลาดและค้าของเก่า ตามปกตินายตรวจต้องตรวจอยู่เสมอและบันทึกการตรวจไว้เป็นหลักฐาน กรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าทรัพย์สินสิ่งของ ได้มาโดยการทุจริตให้รับรายงานตามลำดับชั้นจนถึงเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตพิจารณาสั่งการ

สมุดบัญชีขายทอดตลาดและค้าของเก่า ต้องจัดทำตามแบบท้ายระเบียบนี้ และนำไปให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตลงนามและประทับตราทุกเล่ม

วิธีการตรวจและการดำเนินคดี ขอตรวจใบอนุญาตว่ามีหรือไม่มีสิ้นอายุหรือยัง (ใบอนุญาตทุกประเภทจะหมดอายุในวันที่ 31 ธันวาคมของทุกปี)¹² ต้องเป็นต้นฉบับจริงหรือใบแทนเท่านั้น ถ้าเป็นสำเนาภาพถ่ายใบอนุญาต ต้องบันทึกปากคำ (Interrogate) ไว้ว่าเหตุใดจึงมีเฉพาะภาพถ่ายใบอนุญาต ถ้าสูญหายแนะนำให้ไปแจ้งความและไปยื่นคำร้องขอออกใบแทน

1) ในกรณีพบว่าประกอบอาชีพขายทอดตลาดและค้าของเก่าโดยไม่มีใบอนุญาตเนื่องจากไม่ได้ขออนุญาตหรือเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตสั่งเพิกถอนใบอนุญาตแล้วยังไม่ยอมหยุดประกอบกิจการ กรณีดังกล่าวเป็นการกระทำความผิดตามมาตรา 12¹³ วรรคหนึ่ง โทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 5,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับหรือถ้ากระทำความผิดนั้นเกี่ยวกับการขายทอดตลาดหรือค้าของเก่า ประเภทโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุด้วยต้องรับโทษตามมาตรา 12 วรรคสอง¹⁴ โทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ การดำเนินคดีกรณีดังกล่าว หากเป็นนายตรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในกรุงเทพมหานครให้ทำการบันทึกผลการตรวจร้านค้า และระบุนการกระทำความผิดที่ได้พบพร้อมพยานหลักฐาน (Evidence) เท่าที่หาได้ เช่น มีรูปถ่าย มีพยานบุคคล เป็นต้น แล้วรวบรวมเรื่องส่งพนักงานเจ้าหน้าที่กลุ่มควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและนำเสนอผู้บังคับบัญชาสั่งการเกี่ยวกับการดำเนินคดีต่อไป โดยจะมอบหมายให้นายตรวจผู้รับผิดชอบไปร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจท้องที่ผู้รับผิดชอบเป็นราย ๆ ไป หากเป็นนายตรวจในจังหวัดอื่นพบการกระทำความผิดซึ่งหน้า เช่น กำลังค้าขายให้แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ในฐานะของพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ (Administrative or Police Official) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีอำนาจจับกุมการกระทำความผิดนั้น ได้ด้วยตนเอง และตามมติคณะรัฐมนตรี

¹² พระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช 2474 มาตรา 11 ท่านว่าใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นใบอนุญาตเฉพาะตัว โอนกันไม่ได้ และสมบูรณ์เพียงวันที่ 31 ธันวาคมทุกปี

¹³ พระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช 2474 มาตรา 12 วรรคหนึ่ง

ผู้ใดประกอบอาชีพขายทอดตลาดหรือค้าของเก่าโดยไม่ได้รับใบอนุญาตหรือประกอบอาชีพขายทอดตลาดหรือค้าของเก่าภายหลังที่ได้มีคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตตามมาตรา ๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๗๑

๑๗๑

¹⁴ พระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช 2474 มาตรา 12 วรรคสอง

๑๗๑

๑๗๑

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำเกี่ยวกับการขายทอดตลาดหรือค้าของเก่าประเภทโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

เมื่อวันที่ 12 ต.ค. 2547¹⁵ ที่ให้โอนภารกิจตามพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช 2474 ให้เพิ่มเติมบทบาทอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองให้มีหน้าที่สอบสวนคดีอาญาบางประเภทตามกฎหมายเพิ่มเติมจากเดิมที่มีอยู่ 10 ฉบับ

2) ในกรณีใบอนุญาตขาดอายุ โดยยังไม่ได้ขอต่ออายุใบอนุญาต หรือกรณีใบอนุญาตสูญหายและยังไม่ได้ออกใบแทนภายใน 7 วัน นับแต่วันสูญหาย (Disappear) กรณีดังกล่าวเป็นการกระทำความผิดตามมาตรา 12 ทวิ¹⁶ มีโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท ให้นายตรวจบันทึกผลการตรวจร้านค้าและระบุนการกระทำความผิดที่ได้พบพร้อมพยานหลักฐานเท่าที่หาได้ โดยจะไป ร้องทุกข์ (Complaint) หรือกล่าวโทษ (Accuse) ต่อพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่รับผิดชอบด้วยตนเองก็ได้

3) ในกรณีพบว่ามิได้ใบอนุญาตของปีที่แล้วมาแสดง โดยเจ้าตัวอ้างว่าได้ยื่นคำร้องขอต่ออายุใบอนุญาตแล้ว แต่ทางราชการยังไม่ออกให้หรือยังไม่ส่งไปให้ ดังนี้

นายตรวจจะต้องประสานกับพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงต่อไป ปกติการออกตรวจจะมีบัญชีรายชื่อร้านค้าที่ได้รับอนุญาตแล้วอยู่ในมืออย่างน้อย 1 ชุด ก่อนออกตรวจควรสอบถามรายละเอียดแต่ละรายจากพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนจะได้สะดวกการตรวจ

4) ตรวจว่ามี การแสดง ชื่อผู้ขายทอดตลาดและคำว่า “ผู้ทอดตลาด” ไว้ ณ ที่การขายทอดตลาด หรือประตูสำนักงานค้านอกหรือไม่ มีการแสดงชื่อผู้ค้าของเก่าและคำว่า “ผู้ค้าของเก่า” ไว้ ณ ที่ทำการค้าของเก่าหรือไม่ เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารว่าเป็นร้านค้าอะไรของใคร เวลาร้องเรียนหรือแจ้งความดำเนินคดี จะทำได้ง่าย นอกจากนั้นทำให้เกิดสะดวกต่อเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่จะเข้าไปควบคุมดูแลตามหน้าที่ของตน หากพบว่ามีข้อบกพร่องเล็กน้อย ก็ควรแนะนำให้แก้ไขให้เรียบร้อย ถ้าแนะนำแล้วยังไม่ทำอะไรเลย ดังนี้ ควรดำเนินคดีต่อไปถึงแม้จะเป็นความผิดเล็กน้อย เพียงระวางโทษขั้นปรับก็ต้องดำเนินการ

5) การตรวจสอบสมุดบัญชีการขายและทรัพย์สินของที่ค้าขายเรื่องนี้มีความสำคัญมาก เพราะมาตรการตรงนี้จะช่วยปกป้องคุ้มครองสิทธิของบุคคลหลาย ๆ ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายประชาชน

¹⁵ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2547 เรื่อง การโอนภารกิจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติไปให้ส่วนราชการอื่น ตามมาตรา 56 แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.2545

¹⁶ พระราชบัญญัติควบคุมการขายและค้าของเก่า พุทธศักราช 2474. มาตรา 12 ทวิ ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดทำการขายทอดตลาดหรือค้าของเก่าโดยใบอนุญาตขาดอายุ หรือทำการขายทอดตลาดหรือค้าของเก่าโดยไม่ปฏิบัติตามมาตรา 6 ทวิ มาตรา 7 มาตรา 8 (ก) (ข) (ง) หรือมาตรา 13 หรือฝ่าฝืนกฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท

ทั่วไปจะ ช่วยปกป้อง ไม้ให้ถูกลักทรัพย์-ชิงทรัพย์ (Stealth) หรือปล้นทรัพย์ แล้วนำมาขาย ให้แก่ผู้ทำการขายทอดตลาด หรือผู้ค้าของเก่าได้โดยง่าย เพราะจะถูกตรวจสอบแหล่งที่มา (Derivation) ของทรัพย์อย่างละเอียด

ช่วยปกป้องผู้ประกอบการขายทอดตลาดและผู้ค้าของเก่าที่จะยกข้อกฎหมายขึ้น กล่าวอ้างเรื่องขาดเจตนากระทำความผิด กรณีถูกแจ้งความในข้อหาลักทรัพย์หรือรับของโจร

เอื้อประโยชน์ให้แก่พนักงานสอบสวนในการดำเนินการคดีได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

ช่วยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ นายตรวจ และเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตควบคุมและติดตามพฤติกรรมของผู้ประกอบการขายทอดตลาดและผู้ค้าของเก่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ¹⁷

วิธีตรวจสอบบัญชีสำหรับการขายทอดตลาด กฎกระทรวงมหาดไทย ให้ทำตามแบบของเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต ในปัจจุบันให้นำบัญชีสำหรับผู้ทำการค้าของเก่ามาใช้ โดยอนุโลม และขอให้นำสมุดบัญชีมาให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตลงนามประทับตราไว้ด้วย เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ

การตรวจสอบบัญชีสำหรับการขายทอดตลาดให้ดูรายละเอียดในการบันทึกรายการค้าขายในสมุดบัญชีด้วย ถ้าบกพร่องเล็กน้อย ๆ ควรตักเตือนแนะนำไปก่อน ถ้ายังฝ่าฝืนต่อไปอีก ต้องดำเนินคดีอย่างจริงจัง ในการตรวจแต่ละครั้ง นายตรวจควรลงชื่อและวันที่ตรวจกำกับไว้ในสมุดบัญชีด้วย

วิธีตรวจสอบบัญชีสำหรับผู้ค้าของเก่า กฎหมายกำหนดให้ทำตามแบบของเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตและต้องนำมาให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตลงนาม และประทับตราทุกเล่ม ในทางปฏิบัติการจัดหาสมุดบัญชีจะไม่ค่อยยุ่งยากมากนัก เนื่องจากทำการค้าขายกันมานานแล้ว และรูปแบบไม่มีการเปลี่ยนแปลง จะจัดทำขึ้นเองหรือให้ผู้อื่นจัดทำให้ก็ได้ เนื่องจากของเก่ามีหลายประเภท¹⁸

การตรวจร้านค้าของเก่า นายตรวจจะต้องมีความรู้ด้วยว่า แต่ละประเภท จะต้องมีส่วนรูปแบบใด ดังนี้

1) ผู้ค้าของเก่าประเภท โบราณวัตถุ (Antiques) หรือศิลปวัตถุ ประเภท เพชร ทอง อัญมณี และประเภทอื่น ๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ ฯลฯ จะใช้สมุดบัญชีสำหรับผู้ทำการค้าของเก่า

2) ผู้ค้าของเก่า ประเภทรถยนต์เก่าที่ซื้อมาเพื่อขาย จะใช้สมุดบัญชีสำหรับผู้ทำ การค้าของเก่าประเภทรถยนต์เก่าที่ซื้อมาเพื่อขายไป

¹⁷ กรมการปกครอง. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 6. หน้า 18-23.

¹⁸ ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พ.ศ. 2533 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 และฉบับที่ 3. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 11. ข้อ 18.

3) ผู้ค้าของเก่า ประเภทรถยนต์เก่าฝากขายจะใช้สมุดบัญชีสำหรับผู้ทำการค้าของเก่า ประเภทรถยนต์เก่าฝากขาย

4) ผู้ค้าของเก่า ประเภทอื่น ๆ (เครื่องยนต์ และอะไหล่รถยนต์เก่า)

5) สุ่มตรวจทรัพย์สินที่ค้าขายว่าทำเลขลำดับตรงกับในสมุดบัญชีหรือไม่

การตรวจในแต่ละครั้งควรลงนามและวันที่กำกับไว้ในสมุดบัญชีด้วย ถ้าพบข้อบกพร่อง เล็ก ๆ น้อย ๆ ควรตักเตือน (Advise) และแนะนำให้แก้ไข แต่ถ้ายังฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตาม ต้องดำเนินคดีอย่างจริงจัง

รูปแบบของสมุดบัญชีเท่าที่เจ้าพนักงานกำหนดไว้ อาจจะไม่สอดคล้องกับประเภทของเก่าที่ได้รับอนุญาตให้ค้าในปัจจุบัน ซึ่งเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเอง หรือผู้ประกอบการค้า อาจเพิ่มเติมรายละเอียดที่ต้องการลงไปได้ตามความเหมาะสม เช่น การเพิ่มเลขหมายประจำตัวประชาชน เป็นต้น¹⁹

3.2.2 หน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตให้ขายทอดตลาดและค้าของเก่า

ขั้นตอนการดำเนินการและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตในการควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า มีวิธีการดังต่อไปนี้

หลักการขออนุญาตและการพิจารณาอนุญาตในพระราชบัญญัตินี้ จะใช้หลักท้องที่ที่เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตมีอำนาจเป็นหลัก ได้แก่

1. ในท้องที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งกระทำได้ด้วยเขตต่าง ๆ 50 เขต ถ้าบุคคลใดจะประกอบอาชีพขายทอดตลาดหรือค้าของเก่าในกรุงเทพมหานคร ต้องยื่นคำขออนุญาตต่ออธิบดีกรมการปกครองผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ให้เป็นเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต โดยผู้ขออนุญาตไม่จำเป็นต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร ส่วนสถานที่ยื่น และรับคำขออนุญาตเป็นไปตามที่ระเบียบกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้

2. ในจังหวัดอื่น ถ้าบุคคลใดจะประกอบอาชีพขายทอดตลาดหรือค้าของเก่าในท้องที่จังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง ต้องยื่นคำขออนุญาตต่อผู้ว่าราชการจังหวัด (Governors) ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ให้เป็นเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต โดยผู้ขออนุญาตไม่จำเป็นต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนั้น ส่วนสถานที่ยื่น และรับคำขออนุญาตนั้นเป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้

¹⁹ กรมการปกครอง. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 6. หน้า 23-24.

เนื่องจากลักษณะการปฏิบัติงานในกรุงเทพมหานคร และในจังหวัดอื่นมีความแตกต่างกัน ทั้งในเรื่องท้องที่ทางภูมิศาสตร์ และอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย จึงขออธิบายแยกเป็นคนละหัวข้อ ดังนี้

การดำเนินการในกรุงเทพมหานคร การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่และ เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต บุคคลที่ประสงค์จะขออนุญาตประกอบอาชีพขายทอดตลาด หรือค้าของเก่า ในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร จะต้องติดต่อและยื่นคำร้องขอ ฌ กลุ่มควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า ศูนย์บริการประชาชน วังไชยา กรมการปกครอง ถนนนครสวรรค์ แขวงสี่แยกมหานาค เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

1. กรณียื่นคำร้องขออนุญาตขายทอดตลาดหรือค้าของเก่าครั้งแรก ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ดำเนินการ ดังนี้

1.1 ตรวจสอบเอกสารและตรวจคุณสมบัติ (Qualification)

(1) ให้สอบถามก่อนว่าสำนักงาน หรือที่ทำการขายทอดตลาดหรือค้าของเก่า อยู่ในท้องที่กรุงเทพมหานครหรือไม่ถ้าอยู่ในกรุงเทพมหานคร อยู่ในข่ายที่จะดำเนินการให้ได้ ถ้าอยู่จังหวัดอื่นแนะนำให้ไปยื่นคำขอที่จังหวัดนั้น

(2) ตรวจสอบเอกสารที่ใช้ประกอบการขออนุญาต²⁰ ได้แก่

บัตรประจำตัวประชาชน หรือหนังสือสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว (Alien) พร้อม ใบประกอบธุรกิจและสำเนา ทะเบียนบ้าน และสำเนา รูปถ่ายหน้าตรงขนาด 2 นิ้ว จำนวน 3 รูป ทะเบียนพาณิชย์หรือหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคล และสำเนาสัญญาเช่า หรือ หนังสือยินยอมให้ใช้สถานที่ทำการค้า หรือหลักฐานการเป็นเจ้าของสถานที่ทำการค้าใบอนุญาต จากกรมศิลปากร และสำเนากรณีประกอบอาชีพขายทอดตลาดหรือค้าของเก่าประเภทโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุ ตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติ กรณีนิติบุคคลเป็นผู้ขออนุญาต โดยมีกรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคล มาขึ้นแทนให้ใช้หลักฐานเอกสารของผู้มาขึ้นแทนแล้วแต่กรณี

(3) เอกสารใดยังได้ไม่ครบถ้วน พนักงานเจ้าหน้าที่อาจใช้ดุลพินิจรับเรื่อง ไว้ก่อนได้และ แจ้งให้นำส่งมาเพิ่มเติมในภายหลังโดยเร็ว

(4) พิมพ์ลายนิ้วมือทั้ง 10 นิ้ว ของผู้ยื่นคำร้องขออนุญาต เพื่อส่งไปตรวจสอบ ยังแผนกพิมพ์ลายนิ้วมือ กองทะเบียนประวัติอาชญากร (Criminal) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

²⁰ ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พ.ศ. 2533 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 และฉบับที่ 3. หมวดที่ 1 การอนุญาตให้ขายทอดตลาดและค้าของเก่า. ข้อ 7.

เนื่องจากขณะนี้ยังไม่สามารถตรวจสอบว่าเคยต้องโทษจำคุกในคดีใดบ้าง จากกรมราชทัณฑ์หรือสำนักงานศาลยุติธรรมต้องใช้ระบบพิมพ์ลายนิ้วมือไปก่อน

(5) แจ้งอัตราค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาตให้ทราบ

(6) เพื่อประโยชน์ในการบริการให้เกิดความรวดเร็วยิ่งขึ้น อาจจะบันทึกคำให้การของผู้ยื่นคำร้องขอใบอนุญาต เพื่อให้รับรองความเป็นจริงหรือคำยินยอมบางประการของผู้ยื่นคำร้องขอใบอนุญาตไว้ก่อนก็ได้

ตรวจสอบอาคารสถานที่และทำแผนผังสังเขป เมื่อรับคำร้องขอไว้แล้วพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องจัดให้มีการตรวจสอบอาคารสถานที่ตั้งสำนักงาน ตลอดจนสถานที่เก็บใบอนุญาตทรัพย์สินการขายทอดตลาดหรือค้าของเก่าด้วยว่าเหมาะสมหรือไม่ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตการออกไปตรวจสอบอาคารฯ พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะออกไปตรวจสอบเองหรือจะขออนุญาตให้นายตรวจผู้รับผิดชอบประจำเขต หรือนายตรวจอื่น ไปตรวจสอบก็ได้ แล้วแต่ฝ่ายใดจะสะดวกเร็วกว่ากัน การออกไปตรวจจะมีแบบตรวจไปให้และรายงานกลับมายังพนักงานเจ้าหน้าที่โดยเร็วจากนั้นจะให้ทำแผนผัง (Seating Plan) ที่ตั้งสำนักงานโดยสังเขปไว้ด้วยเพื่อประโยชน์ของนายตรวจหรือเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตจะเข้าไปตรวจในภายหลังได้สะดวก

ประมวลเรื่องและเสนอความเห็น เมื่อได้ข้อมูลอื่น ๆ ครบแล้ว เว้นแต่ผลการตรวจลายพิมพ์นิ้วมือ อาจจะไม่ได้รับ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ สรุปเรื่องและเสนอความเห็นแยกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มควรอนุญาต และกลุ่มไม่ควรอนุญาตต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตหรือผู้ได้รับมอบหมายอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทนในกลุ่มที่มีความเห็น ควรอนุญาตให้จัดพิมพ์แบบใบอนุญาตไปพร้อมได้เลยหากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเห็นด้วยและมีคำสั่งอนุญาต สามารถลงนามในใบอนุญาตได้เลยจะทำให้การทำงานรวดเร็วขึ้น ส่วนประเด็นกรณียังไม่ทราบผลการตรวจสอบ ลายพิมพ์นิ้วมือนั้นอาจอนุญาตไปก่อนได้ หากพบว่าขาดคุณสมบัติในภายหลังเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตมีอำนาจเพิกถอนใบอนุญาตได้ในกลุ่มที่มีความเห็นว่าไม่ควรอนุญาตจะต้องเสนอให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตทราบว่าเนื่องจากการไม่อนุญาตให้บุคคลใดประกอบอาชีพขายทอดตลาดหรือค้าของเก่าเป็นคำสั่งทางปกครอง (Administrative) ที่อาจกระทบถึงสิทธิของผู้ยื่นคำร้องขอใบอนุญาตตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 บัญญัติให้เจ้าหน้าที่ต้องให้คู่กรณี มีโอกาสที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตนเพิ่มเติม เพื่อที่เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตจะได้สั่งการได้อย่างถูกต้องและเมื่อถูกฟ้องต่อศาลปกครอง (Administrative Court) จะเป็นฝ่ายได้เปรียบทางด้านคดี

หากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตจะมีคำสั่งอนุญาตให้ออกใบอนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ก็ดำเนินการไปตามคำสั่งนั้น แต่ถ้าเห็นด้วยกับความเห็นของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ไม่ควรอนุญาต ก็ทำหนังสือแจ้งไปยังผู้ยื่นคำร้องขออนุญาตให้ทราบข้อเท็จจริงและหาเอกสารมาแสดงเพิ่มเติม เมื่อได้รับคำโต้แย้งเพิ่มเติมแล้วค่อยพิจารณาใหม่อีกครั้งหนึ่ง

การแจ้งผลการพิจารณาและการจ่ายใบอนุญาต กรณีเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต ได้อุญาตและลงนามในใบอนุญาตแล้วให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบออกเลขคู่มือสารบบ และประทับตราประจำตำแหน่งเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตให้เรียบร้อยแจ้งให้ผู้ขอใบอนุญาต มารับใบอนุญาตและชำระค่าธรรมเนียมยกเว้น กรณีผู้ขอใบอนุญาตประสงค์ให้ส่งใบอนุญาต ทางไปรษณีย์ โดยยินยอมชำระค่าธรรมเนียมไว้ล่วงหน้าแล้วในการจ่ายใบอนุญาตพนักงาน เจ้าหน้าที่ควรจัดทำข้อแนะนำบางประการให้ผู้ได้รับใบอนุญาตได้ทราบและต้องปฏิบัติตาม พระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้ำของเก่าพุทธศักราช 2474 ไว้ด้วย เช่น

- (1) กำหนดวันสิ้นอายุของใบอนุญาต คือ วันที่ 31 ธันวาคม ของทุกปี²¹
- (2) ให้ยื่นคำร้องขอต่ออายุใบอนุญาตก่อนใบอนุญาตเดิมหมดอายุหากยื่นคำร้องภายหลัง ใบอนุญาตสิ้นอายุ จะมีโทษทางอาญาถูกปรับไม่เกินสองพันบาท
- (3) ต้องทำการค้ำของเก่าในสถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาต
- (4) ใบอนุญาตขายทอดตลาดและค้ำของเก่า เป็น ใบอนุญาตเฉพาะตัวไม่สามารถโอน ให้บุคคลอื่นได้
- (5) หนึ่งใบอนุญาตใช้ได้เฉพาะหนึ่งร้านค้า
- (6) ต้องมีสมุดบัญชีสำหรับการขายทอดตลาด และจรรยาการทรัพย์ที่ได้มาและขายไป ให้ละเอียด โดยมีเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตลงนามและประทับตราประจำตำแหน่งในสมุด
- (7) ผู้ได้รับใบอนุญาตให้ค้ำของเก่า ต้องมีสมุดบัญชีสำหรับการค้ำของคนและจรรยาการ ทรัพย์ที่ซื้อขายทุกชิ้นทุกรายโดยละเอียด โดยมีเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตลงนามและประทับตรา ประจำตำแหน่งในสมุด
- (8) อำนวยความสะดวกให้แก่ายตรวจที่ทำการตรวจตามหน้าที่

กรณีต่อมาเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตมีคำสั่งไม่อนุญาต หลังจากแจ้งให้ผู้ยื่นคำร้อง ขออนุญาตหาหลักฐาน มาเพิ่มเติมแล้วแต่รับฟังไม่ได้หรือไม่แจ้งกลับมาเลย กรณีดังกล่าว พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องทำหนังสือเสนอให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตลงนามแจ้ง ไปยังผู้ยื่นคำร้องขออนุญาตว่าไม่อนุญาตเพราะเหตุใด และระบุไว้ในท้ายหนังสือด้วยว่า “หากผู้ขอใบอนุญาตต้องการอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

²¹ พระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้ำของเก่า พุทธศักราช 2474. มาตรา 11

ให้ทำเป็นหนังสือระบุข้อโต้แย้ง (Dispute)²² และข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่อ้างอิงประกอบด้วย และยื่นคำอุทธรณ์ต่อเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว” ซึ่งเป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยที่กำหนดไว้²³

การออกใบแทนใบอนุญาตขายทอดตลาดและค้ำของเก่า

(1) ผู้ได้รับใบอนุญาตยื่นคำร้องขอรับใบแทนใบอนุญาตภายใน 7 วันนับแต่วันที่ทราบว่าการออกใบแทนใบอนุญาตจะไม่มีผลแต่ถ้าเกิน 7 วัน มีความผิดต้องส่งตัวไปให้พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับก่อนแล้วจึงจะออกใบแทนให้ได้

(2) ดำเนินการสอบปากคำโดยใช้ ปร. 14 และขอหลักฐานการแจ้งความใบอนุญาตหายต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจมาประกอบการพิจารณาด้วย

(3) ใบแทนใบอนุญาตให้ใช้ใบอนุญาตแล้วเขียนคำว่า “ใบแทน” ด้วยหมึกสีแดงบริเวณตอนบนใบอนุญาต ยกเว้นการใช้เครื่องพิมพ์ดีด (Teletypewriter) เครื่องคอมพิวเตอร์หรือใช้ตรายางประทับแทน

การขอย้ายสถานที่ประกอบอาชีพขายทอดตลาดและค้ำของเก่า

เนื่องจากการขอย้ายสถานที่ประกอบอาชีพขายทอดตลาดหรือค้ำของเก่าไปที่อื่นนอกจากที่ระบุไว้ในใบอนุญาต จะเหมือนกับการขออนุญาตครั้งใหม่ให้ดำเนินการ ดังนี้

(1) ผู้รับใบอนุญาตจะต้องยื่นคำร้องขออนุญาตย้ายสถานที่ประกอบอาชีพขายทอดตลาดหรือค้ำของเก่าล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 10 วัน ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

(2) พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งให้นายตรวจออกไปตรวจอาคารสถานที่ตั้งแห่งใหม่ที่จะขอเข้าไปอยู่ตลอดจนสถานที่เก็บทรัพย์สินว่าเหมาะสมหรือไม่แล้วทำแผนที่แสดงที่ตั้งโดยสังเขป รายงานผลการตรวจให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ

(3) พนักงานเจ้าหน้าที่รวบรวมข้อมูลเสนอเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตพิจารณา หากเห็นชอบให้ย้ายได้ก็ให้แก้ไขรายการในใบอนุญาตและต้นขั้วใบอนุญาต ให้ถูกต้องตรงกัน พร้อมทั้งให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบนุญาตลงลายมือชื่อกำกับด้วยเมื่อได้รับอนุญาตให้ย้ายที่ทำการหรือร้านค้าจากที่ระบุไว้ในใบอนุญาตแล้วให้ผู้ได้รับอนุญาตแจ้งให้นายตรวจผู้รับผิดชอบประจำเขตทราบโดยมิชักช้า เพื่อที่นายตรวจจะได้ออกไปตรวจได้ตรงตามสถานที่แห่งใหม่ หากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตไม่เห็นด้วยที่จะให้ย้ายไปอยู่แห่งใหม่ ด้วยเหตุผลอย่างใด

²² ข้อโต้แย้ง หมายถึง การแสดงทรรศนะที่แตกต่างกันระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย โดยแต่ละฝ่ายพยายามใช้เหตุผลเพื่อสนับสนุนทรรศนะของตนและคัดค้านทรรศนะของอีกฝ่าย

²³ ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการควบคุมการขายทอดตลาดและค้ำของเก่า พ.ศ. 2533 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 และฉบับที่ 3. หมวดที่ 1 การอนุญาตให้ขายทอดตลาดและค้ำของเก่า. ข้อ 12

อย่างหนึ่ง เช่น จะไปสร้างความเดือดร้อนด้านสิ่งแวดล้อมหรือมลพิษ (Contamination)²⁴ แก่ประชาชนก็สามารถจะไม่อนุญาตได้แต่จะต้องดำเนินการตามกระบวนการของการออกคำสั่งทางปกครอง ตามกฎหมายว่าด้วย วิธีปฏิบัติราชการทางปกครองด้วย เช่น เปิดโอกาสให้ชี้แจงแสดงหลักฐานเพิ่มเติมอีกครั้งก่อนที่จะมีคำสั่งไม่อนุญาตและแจ้งสิทธิการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองไว้ในท้ายหนังสือด้วย เป็นต้น

การเลิกประกอบอาชีพขายทอดตลาดและค้าของเก่า ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ ไม่ได้บัญญัติการปฏิบัติเกี่ยวกับการเลิกประกอบอาชีพขายทอดตลาดและค้าของเก่าไว้ แต่ในข้อเท็จจริงจะต้องมีการควบคุมและติดตามพฤติกรรมของกลุ่มการค้าด้วย มิฉะนั้นจะมีการหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้ว่า หากผู้ได้รับใบอนุญาตให้ขายทอดตลาดหรือค้าของเก่า ประสงค์จะเลิกประกอบอาชีพดังกล่าว ให้แจ้งการขอเลิกก่อนวันที่ใบอนุญาตสิ้นอายุ พร้อมทั้งนำใบอนุญาตเดิมส่งคืนด้วย เพื่อที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะได้บันทึกจำหน่ายในทะเบียนคุม แต่ระเบียบดังกล่าวไม่ใช่กฎหมาย หากผู้ได้รับใบอนุญาตไม่ปฏิบัติตามก็ไม่มีคามผิดทางอาญา แต่อาจดำเนินคดีต่อบุคคลดังกล่าวได้ หากกลับมาประกอบอาชีพเดิมอีกเมื่อใบอนุญาตสิ้นอายุแล้ว²⁵

3.2.3 หลักเกณฑ์ในการดำเนินการของผู้ออกใบอนุญาตให้ขายทอดตลาดและค้าของเก่า

คุณสมบัติและพื้นความรู้ของผู้ขอใบอนุญาตขายทอดตลาดและค้าของเก่า²⁶ มีดังนี้

เนื่องจากพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช 2474 เป็นกฎหมายที่ตราขึ้น ใช้บังคับนานแล้ว และไม่มีการแก้ไขเรื่องคุณสมบัติและพื้นความรู้ของผู้ขอใบอนุญาตให้ขายทอดตลาดและค้าของเก่า จึงต้องถือปฏิบัติตามกฎหมายนี้ไปก่อน คือ

1. มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป คือ นับถึงวันที่ยื่นคำขออนุญาต
2. มีความรู้หนังสือไทยพออ่านออกเขียนได้
3. เป็นผู้ไม่เคยต้องโทษจำคุกในความผิดเกี่ยวกับเงินตรา ความผิดเกี่ยวกับดวงตราแสตมป์

(Stamp) และตัว ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร ความผิดเกี่ยวกับการค้า ความผิดฐานลักทรัพย์

²⁴ มลพิษ หมายถึง ของเสีย วัตถุอันตราย และมูลสารอื่น ๆ รวมทั้งกากตะกอน หรือสิ่งตกค้างจากสิ่งเหล่านั้น ที่ถูกปล่อยทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษ หรือที่มีอยู่ในสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ซึ่งก่อให้เกิดหรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือภาวะที่เป็นพิษภัยอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนได้ และหมายความรวมถึงรังสี ความร้อน แสง เสียง กลิ่น ความสั่นสะเทือน หรือเหตุรำคาญอื่น ๆ ที่เกิดหรือถูกปล่อยออกจากแหล่งกำเนิดมลพิษด้วย

²⁵ กรมการปกครอง. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 6. หน้า 6-11.

²⁶ พระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช 2474. มาตรา 6.

วังราวทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ รัตเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ล้อ โกง ยักยอกทรัพย์ และรับของโจรตามประมวลกฎหมายอาญา

สถานที่ขึ้นและรับคำร้องขออนุญาต²⁷

1. ในกรุงเทพมหานครให้ขึ้นและรับคำร้องที่กลุ่มควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า ศูนย์บริการประชาชน วังไชยา กรมการปกครอง ถนนนครสวรรค์ แขวงสี่แยกมหานาค เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

2. ในจังหวัดอื่นให้ขึ้นและรับคำร้องที่ทำการปกครองอำเภอ และที่ทำการปกครองกิ่งอำเภอทุกแห่ง²⁸

กรณีการขอต่ออายุใบอนุญาต ในปีต่อไป

การขอต่ออายุใบอนุญาต มีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

(1) ต้องเป็นผู้ที่เคยได้รับใบอนุญาตมาแล้วในปีก่อน เช่น ได้รับใบอนุญาต พ.ศ. 2549 มีสิทธิยื่นคำร้องขอต่ออายุใบอนุญาตในปี ได้ ถ้ากรณีได้รับใบอนุญาต พ.ศ. 2548 แต่ใน พ.ศ. 2549 ไม่ได้ขอต่ออายุใบอนุญาต แต่มาขอขึ้น คำร้องขอต่ออายุใบอนุญาต พ.ศ. 2550 จะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป เช่น ถ้าผู้นั้นมาขึ้น คำร้องขอต่ออายุใบอนุญาต พ.ศ. 2550 ภายในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2549 โดยที่ยังไม่ได้ขอต่ออายุใบอนุญาตของ พ.ศ. 2549 แต่อย่างใด ดังนั้น ต้องให้ขึ้นคำร้องขออนุญาตต่ออายุใบอนุญาต พ.ศ. 2549 และดำเนินคดีในข้อหาขาดต่ออายุใบอนุญาต พ.ศ. 2549 ก่อน เมื่อดำเนินคดีเสร็จแล้ว ถ้าคุณสมบัติครบถ้วนก็ออกใบอนุญาต พ.ศ. 2549 ให้หลังจากนั้นค่อยพิจารณาการต่ออายุใบอนุญาต พ.ศ. 2550 ต่อไป แต่ถ้ามาขึ้นคำร้องขอต่ออายุใบอนุญาต พ.ศ. 2550 เลขวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2549 แล้ว ดังนี้ จะต่ออายุใบอนุญาตของ พ.ศ. 2549 และ พ.ศ. 2550 ให้ไม่ได้ เพราะเลขเวลาอายุใบอนุญาตของ พ.ศ. 2549 แล้ว ต้องแจ้ง ให้ดำเนินการยื่นคำร้องขอออกใบอนุญาตใหม่เหมือนดำเนินการครั้งแรกเท่านั้น

²⁷ ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พ.ศ. 2533 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 และฉบับที่ 3. หมวดที่ 1 การอนุญาตให้ขายทอดตลาดและค้าของเก่า.

ข้อ 4 ในระเบียบนี้

“อำเภอ” หมายความว่ารวมถึง กิ่งอำเภอ

“จังหวัด” หมายความว่า จังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร

“หน่วยรับเรื่องราวคำร้องขออนุญาต” หมายความว่าถึง

(1) ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ กรมการปกครอง

(2) ในเขตจังหวัดอื่น ได้แก่ ที่ทำการปกครองอำเภอ และที่ทำการปกครองกิ่งอำเภอ

²⁸ กรมการปกครอง. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 6. หน้า 6.

ส่วนจะดำเนินคดี²⁹ ในข้อหาขายทอดตลาดหรือค้ำของเก่าโดยไม่มีใบอนุญาต พ.ศ. 2549 หรือไม่ ต้องพิจารณาถึงเจตนาของผู้กระทำเป็นราย ๆ ไป

(2) ต้องยื่นคำร้องขออนุญาต เช่นเดียวกับการขออนุญาตครั้งแรก หลักฐานเอกสารประกอบเรื่องเหมือนเดิมทุกอย่าง สำหรับเรื่องหลักฐานเอกสารดังกล่าว ในทางปฏิบัติถ้าไม่มีรายการอะไรเปลี่ยนแปลงไปจากของเดิมจะอนุโลม (Defer) ให้ไม่ต้องให้ผู้ขอต่ออายุใบอนุญาตนำมาอีกใช้ของเดิมที่มีอยู่แล้วก็ได้ จะช่วยลดภาระในด้านเอกสารไปได้มาก ส่วนลายพิมพ์นิ้วมือก็ใช้ของเดิมที่พิมพ์ไว้ครั้งแรก ไม่ต้องพิมพ์ใหม่ ยกเว้นแบบพิมพ์ลายพิมพ์นิ้วมือที่มีอยู่แล้วชำรุดเสียหายใช้ตรวจไม่ได้ หรือสูญหายจะต้องขอให้พิมพ์นิ้วมือ (Fingerprints) อีกครั้ง ในระเบียบกระทรวงมหาดไทยกำหนดให้ยื่นคำร้องขอต่ออายุใบอนุญาตได้ก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุ 90 วัน ก็อยู่ประมาณเดือนกันยายนของแต่ละปี แต่ในความเป็นจริงผู้ได้รับใบอนุญาตจะทยอยกันมายื่นคำร้องตั้งแต่เดือนกันยายนจนถึงเดือนธันวาคม เพราะมีความสะดวกและคล่องตัวมากกว่าจะมาพร้อม ๆ กันในเดือนเดียวกัน หากมาช้ากว่ากำหนดก็ไม่มีความผิดอาญาแต่อย่างใด แต่สำหรับผู้ที่มายื่นคำร้องขอต่ออายุใบอนุญาตหลังเดือนธันวาคมจะมีความผิดทางอาญาระวาง โทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท ในกรณีนี้พนักงานเจ้าหน้าที่จะทำหนังสือแจ้งให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการเปรียบเทียบปรับก่อน เมื่อเปรียบเทียบปรับแล้วให้เอาใบเสร็จเสียค่าปรับมาแสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ จึงจะรับเรื่องขอต่ออายุใบอนุญาตไว้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป

(3) เรื่อง การตรวจอาคาร (Building) สถานที่ และสถานที่เก็บทรัพย์สิน ไม่จำเป็นจะต้องตรวจซ้ำอีกก็ได้เพราะในระหว่างปีที่ได้รับอนุญาต นายตรวจ จะทำการตรวจตราอยู่แล้ว ถ้ามีอะไรผิดปกติ นายตรวจจะต้องรายงานให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ

(4) ส่วนขั้นตอนอื่น ๆ ก็จะดำเนินการต่อไปเหมือนกับการขออนุญาตครั้งแรก รวมถึงการอนุญาต ไม่อนุญาต การเพิกถอนใบอนุญาต และการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง การดำเนินการในจังหวัดอื่น

บุคคลใดประสงค์จะขออนุญาตประกอบอาชีพขายทอดตลาดและค้ำของเก่าในท้องที่อำเภอหรือกิ่งอำเภอใดจะต้องติดต่อและยื่นคำร้องขอ ณ ที่ทำการปกครองอำเภอ หรือที่ทำการปกครองกิ่งอำเภอนั้นพนักงานเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอและกิ่งอำเภอ คือ เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานการขายทอดตลาดและค้ำของเก่า รวมถึงนายอำเภอหรือปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอแล้วแต่กรณีด้วยพนักงานเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัด

²⁹ ดำเนินคดี หมายถึง ร้องทุกข์ กล่าวโทษ สอบสวน ฟ้องคดี หรือพิจารณาพิพากษาคดี ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

คือ เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานการขายทอดตลาดและค่าของเก่า รวมถึงปลัดจังหวัดด้วย เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากผู้ว่าราชการจังหวัดให้ปฏิบัติราชการแทน

กรณียื่นคำร้องขออนุญาตขายทอดตลาดและค่าของเก่าครั้งแรก

พนักงานเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอหรือกิ่งอำเภอจะเป็นผู้รับผิดชอบในเบื้องต้นทั้งหมด วิธีการปฏิบัติเหมือนกับการปฏิบัติในกรุงเทพมหานครขอให้ดูในรายละเอียดการปฏิบัติในกรุงเทพมหานคร

(1) การตรวจเอกสารและการตรวจสอบคุณสมบัติ (การปฏิบัติเหมือนในกรุงเทพมหานคร)

(2) การตรวจอาคารสถานที่และทำผังสังเขป (การปฏิบัติเหมือนในกรุงเทพมหานคร)

(3) การประมวลเรื่องและเสนอความเห็นต่อเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต ในขั้นตอนนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องศึกษาวิธีปฏิบัติให้ละเอียดรอบคอบ และควบคุมการใช้เวลาให้เหมาะสม ด้วยเนื่องจากอนุญาตหรือไม่อนุญาต คือผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้ที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทนอาจต้องใช้เวลานาน ดังนั้น จะต้องเผื่อเวลาสำหรับการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัดด้วย และในขณะเดียวกันพนักงานเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัด จะต้องจัดระบบการเสนอเรื่องให้รวดเร็วและกระชับมากยิ่งขึ้นควรลดขั้นตอนให้เหลือน้อยลง สิ่งใดที่พนักงานเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอหรือกิ่งอำเภอตรวจสอบมาแล้ว ก็ไม่ควรเสียเวลาไปตรวจซ้ำ เพราะการอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ขายทอดตลาดและค่าของเก่าเป็นการออกคำสั่งทางปกครอง จะมีเงื่อนไขของเวลาในการแจ้งผลการพิจารณาการเปิดโอกาสให้ได้แย้งและแสดงหลักฐานเพิ่มเติมการยื่นคำอุทธรณ์และการพิจารณาคำอุทธรณ์ เข้ามาเกี่ยวข้องทุกเรื่องบังคับอยู่

(4) การแจ้งผลการพิจารณาและการจ่ายใบอนุญาต แนวปฏิบัติเช่นเดียวกับวิธีการในกรุงเทพมหานคร โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ในระดับอำเภอและกิ่งอำเภอ เป็นผู้ปฏิบัติในการแจ้งผล และจ่ายใบอนุญาต

(5) การขอโอนใบอนุญาตและการเปลี่ยนตัวผู้แทนนิติบุคคล (การปฏิบัติเหมือนในกรุงเทพมหานคร)

(6) การออกใบแทนใบอนุญาตขายทอดตลาดและค่าของเก่า (การปฏิบัติเหมือนในกรุงเทพมหานคร)

(7) การขอย้ายสถานที่ประกอบอาชีพขายทอดตลาดและค่าของเก่า (การปฏิบัติเหมือนในกรุงเทพมหานคร)

(8) การเลิกประกอบอาชีพ (Make a Living) ขายทอดตลาดและค่าของเก่า (การปฏิบัติเหมือนในกรุงเทพมหานคร)

(9) การเพิกถอนใบอนุญาต (การปฏิบัติเหมือนวิธีปฏิบัติในกรุงเทพมหานคร)

(10) การรับคำอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง ใช้หลักกฎหมายเช่นเดียวกับการปฏิบัติในกรุงเทพมหานคร กล่าวคือ กรณีคำสั่งไม่อนุญาตให้ออกใบอนุญาตและคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาต ให้ถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค่าของเก่า พุทธศักราช 2474 คือ อุทธรณ์ (Declaration)³⁰ ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจพิจารณา คำอุทธรณ์นั้น แต่การปฏิบัติจะมีขึ้นตอนยาวกว่าการปฏิบัติงานในกรุงเทพมหานคร มีขั้นตอนดังนี้

- 1) ให้ยื่นคำอุทธรณ์คำสั่งได้ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอหรือกิ่งอำเภอแล้วแต่กรณี ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง
- 2) พนักงานเจ้าหน้าที่รวบรวมข้อเท็จจริง พร้อมความเห็นเสนอเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต (ผู้ว่าราชการจังหวัด) โดยผ่านพนักงานเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัด
- 3) เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตรวบรวมข้อเท็จจริง พร้อมความเห็นเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยผ่านกรมการปกครอง (ผู้ว่าราชการจังหวัดไม่มีอำนาจวินิจฉัยคำอุทธรณ์เอง)
- 4) พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของกรมการปกครองรับเรื่องและสรุปความเห็นเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาคำอุทธรณ์
- 5) เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีคำวินิจฉัยอย่างไร กรมการปกครองจะแจ้งกลับไปยังจังหวัด เพื่อให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตทราบ หรือปฏิบัติตามขั้นตอนต่อไป แต่ถ้าเป็นการยื่นคำอุทธรณ์ในกรณีอื่น ๆ นอกจากเรื่องข้างต้นจะต้องถือปฏิบัติตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ดังนี้

(1) ให้ยื่นคำอุทธรณ์คำสั่งได้ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอหรือกิ่งอำเภอแล้วแต่กรณี ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง หรือภายในหนึ่งปีกรณีไม่แจ้งกำหนดระยะเวลาการยื่นคำอุทธรณ์

(2) พนักงานเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอ รวบรวมข้อเท็จจริง พร้อมความเห็นเสนอ (Opinion) เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต (ผู้ว่าราชการจังหวัด) โดยผ่านพนักงานเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัด

(3) เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต (ผู้ว่าราชการจังหวัดเท่านั้น ถึงแม้จะมอบอำนาจให้ใครปฏิบัติราชการแทนก็ตามถือว่ากระทำในอำนาจของผู้มอบ) มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ได้

³⁰ การอุทธรณ์ คือ การยื่นคำคัดค้านคำพิพากษาของศาลชั้นต้น โดยอ้างเหตุผล และข้อกฎหมายต่อ ศาลอุทธรณ์ (หรือศาลอุทธรณ์ภาค) ทั้งนี้ เพื่อให้ศาลอุทธรณ์(หรือศาลอุทธรณ์ภาค) มีคำพิพากษา หรือคำสั่งเปลี่ยนแปลงผลคดีที่ศาลชั้นต้น ได้พิพากษาไว้

ในเบื้องต้นถ้าเห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ทั้งหมด หรือบางส่วนก็ออกคำสั่งเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งเดิมเสียใหม่เรื่องก็จบที่จังหวัด แต่ถ้าไม่เห็นด้วยคำอุทธรณ์ทั้งหมดต้องรายงานเรื่องดังกล่าวพร้อมเหตุผลให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พิจารณาคำอุทธรณ์ (ในกรุงเทพมหานครเป็นอำนาจของปลัดกระทรวงมหาดไทย) โดยผ่านกรมการปกครอง

(4) กรณีไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของ กรมการปกครอง รับเรื่องและสรุปความเห็นเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พิจารณาคำอุทธรณ์

(5) เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีคำวินิจฉัย (Decision) ³¹ ใดๆ กรมการปกครองจะแจ้งกลับไปยังจังหวัดเพื่อให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตทราบหรือปฏิบัติตามขั้นตอนต่อไป

กรณีการขอต่ออายุใบอนุญาตในปีต่อไป

หลักเกณฑ์และวิธีการให้ถือปฏิบัติเช่นเดียวกันกับใน กรุงเทพมหานคร ส่วนจะปรับขั้นตอนให้กระชับ (Compact) ขึ้นอย่างไรก็สามารถดำเนินการได้โดยอาศัยหลักเกณฑ์และวิธีการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546³²

3.3 มาตรการของรัฐในการออกใบอนุญาตการควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า

ในการออกใบอนุญาตการควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการในการควบคุมการประกอบธุรกิจการขายทอดตลาดและค้าของเก่า ซึ่งมาตรการ (Measure) ดังกล่าว เป็นการออกหลักเกณฑ์ วิธีการ รวมทั้งข้อกำหนดต่าง ๆ ที่ออกโดยหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย และไม่ทำให้เกิดปัญหาในการประกอบธุรกิจนั้นที่จะตามมาในภายหลังที่ได้รับการออกใบอนุญาตแล้ว ทำให้ผู้ประกอบการที่มาขอดำเนินการออกใบอนุญาตในการประกอบธุรกิจการขายทอดตลาดและค้าของเก่าได้ทราบถึงมาตรการต่าง ๆ ซึ่งหน่วยงานของรัฐได้ออกมาตรการในการควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า มีดังต่อไปนี้

³¹ คำวินิจฉัย หมายถึง การชี้ขาดของศาลในประเด็นแห่งคดีที่ฟ้องต่อศาล เพื่อระงับข้อพิพาทระหว่างผู้ร้องและผู้ถูกร้องเป็นต้น อันจะยุติกระบวนการพิจารณาในชั้นของศาลนั้น ๆ ขณะเดียวกัน ในคดีบางประเภท ศาลอาจยุติกระบวนการพิจารณาคำสั่งศาลก็ได้

³² กรมการปกครอง. อังแล้วเชิงอรรถที่ 6. หน้า 15-18.

3.3.1 การควบคุมการกำหนดอายุและการโอนใบอนุญาตของการออกใบอนุญาตควบคุมการขายทอดตลาดและค้ำของเก่า

อายุใบอนุญาตให้ขายทอดตลาดและค้ำของเก่าใช้แบบเดียวกัน และกำหนดวันสิ้นอายุเท่ากัน คือ ใช้ได้ถึงวันที่ 31 ธันวาคม ของทุกปี³³ วันเริ่มต้นของใบอนุญาตอาจจะเริ่มไม่พร้อมกัน แต่วันสิ้นอายุใบอนุญาตจะพร้อมกัน ดังนั้น ใบอนุญาตของบางรายที่ขออนุญาตใหม่ จะใช้ได้ 12 เดือนเต็ม บางรายใช้ได้ 6 เดือน หรือบางรายใช้เพียงหนึ่งเดือนก็มี ขึ้นอยู่กับวันที่ได้รับใบอนุญาต เมื่อได้รับใบอนุญาตครั้งแรกแล้ว ถ้าในปีต่อไปต้องการจะขายทอดตลาดหรือค้ำของเก่าต่อไปอีก ก็ต้องรับมาขอต่ออายุใบอนุญาตก่อน ใบอนุญาตฉบับเดิมจะสิ้นอายุ มิฉะนั้นถ้าเริ่มปีใหม่แล้วยังขายทอดตลาดและค้ำของเก่าต่อไปโดยไม่มีใบอนุญาตอาจถูกดำเนินคดีในข้อหา (Accusation) ขายทอดตลาดหรือค้ำของเก่า โดยใบอนุญาตขาดอายุ หรือไม่มีใบอนุญาตแล้วแต่กรณี ซึ่งกรณีหลังมีโทษถึงจำคุก

ในกฎหมายฉบับนี้บัญญัติให้ใบอนุญาตเป็นใบอนุญาตเฉพาะตัว โอนกันไม่ได้³⁴ หมายความว่า ผู้ใดเป็นคนได้รับใบอนุญาตผู้นั้นจะต้องดำเนินการกิจการและรับผิดชอบตลอดไป จนกว่าใบอนุญาตจะสิ้นอายุ ถ้าผู้ได้รับใบอนุญาตตายกิจการจะต้องเลิกจะโอนให้คนอื่นมาดำเนินการแทนไม่ได้ไม่ว่าจะเป็นทายาท (Heir) หรือผู้จัดการมรดก (Administrator) เพราะมีคุณสมบัติเฉพาะตัว ถ้าคนอื่นประสงค์ดำเนินการต่อไป ก็จะต้องยื่นคำร้องขออนุญาต ในนามของตนเองจะอาศัยโอนสิทธิต่าง ๆ ไม่ได้ ในกรณีอื่น ๆ ก็เช่นกัน เช่น จะเลิกกิจการก็ต้องแจ้งเลิกไปเลย จะโอนหรือขายใบอนุญาตให้คนอื่นไม่ได้³⁵

³³ ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการควบคุมการขายทอดตลาดและค้ำของเก่า พ.ศ. 2533 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 และฉบับที่ 3. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 9.

ข้อ 14 ใบอนุญาตขายทอดตลาดและค้ำของเก่า ให้ใช้ได้จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม ของปีทีออกใบอนุญาต ผู้รับใบอนุญาตที่ประสงค์จะขอต่ออายุใบอนุญาต ต้องยื่นคำขออนุญาตก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุ

๑๗๑

๑๗๑

³⁴ พระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้ำของเก่า พุทธศักราช 2474. มาตรา 11 ท่านว่าใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้เป็นใบอนุญาตเฉพาะตัว โอนกันไม่ได้ และสมบูรณ์เพียงวันที่ 31 ธันวาคมทุกปี

³⁵ กรมการปกครอง. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 6. หน้า 4.

3.3.2 การควบคุมประเภทของโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุในการขายทอดตลาดและค้าของเก่า

การขายทอดตลาดและการค้าของเก่าประเภทโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ ต้องได้รับอนุญาตจากสองหน่วยงาน

ปัจจุบันผู้ที่ประสงค์จะประกอบอาชีพขายทอดตลาดหรือค้าของเก่า ประเภทโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ จะต้องได้รับใบอนุญาตสองใบ จากคนละหน่วยงาน คือ

1. ใบอนุญาตทำการค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุจากกรมศิลปากร (Fine Arts Department) ตามกฎหมายว่าด้วย โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ และ

2. ใบอนุญาตให้ขายทอดตลาดหรือค้าของเก่า ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า ซึ่งผู้ขออนุญาตจะต้องเสียค่าธรรมเนียม (Equalization) ออกใบอนุญาตทั้งสองทางในจำนวนที่สูงพอสมควร

อัตราค่าธรรมเนียมออกใบอนุญาตตามกฎหมายกระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2524) ได้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการออกใบอนุญาตให้ขายทอดตลาดและค้าของเก่าไว้ ดังนี้

1. การขายทอดตลาด ปีละ 15,000 บาท

2. การค้าของเก่า

(ก) ประเภทโบราณวัตถุ³⁶ หรือศิลปวัตถุ ตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ปีละ 12,500 บาท

(ข) ประเภทเพชร พลอย ทอง นาก เงิน หรือ อัญมณี ปีละ 10,000 บาท

(ค) ประเภทรถยนต์ ตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ ปีละ 7,500 บาท

(ง) ประเภทอื่นๆ (ไม่อยู่ใน (ก) (ข) และ (ค)) ปีละ 5,000 บาท

กฎกระทรวงได้กำหนดเพิ่มเติมไว้ว่า “การค้าของเก่าหลายประเภทให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมในประเภทที่สูงกว่า ประเภทเดียว” ตัวอย่างเช่น นาย ก. ขออนุญาตค้าของเก่าหลายประเภทรวมกันได้แก่ ประเภทโบราณวัตถุ ประเภทอัญมณี และประเภทอื่น ๆ (นาฬิกาข้อมือ) ในร้านเดียวกัน ดังนี้ ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากประเภทโบราณวัตถุ ในอัตราปีละ 12,500 บาท เพียงประเภทเดียว ส่วนของอัญมณี และนาฬิกาข้อมือซึ่งอยู่ในประเภทอื่น ๆ ไม่ต้องเรียกเก็บเพราะอัตราค่าธรรมเนียมต่ำกว่า

³⁶ โบราณวัตถุ หมายถึง สิ่งจารึกหรือสิ่งที่เป็นของโบราณไม่ว่าจะเป็นสิ่งประดิษฐ์ หรือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือที่เป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถาน ซากมนุษย์ หรือซากสัตว์ ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการประดิษฐ์หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของสิ่งจารึกนั้นเป็นประโยชน์ทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี

3.3.3 การควบคุมการเพิกถอนใบอนุญาตการขายทอดตลาดและค้ำของเก่า

การเพิกถอนใบอนุญาตการควบคุมการขายทอดตลาดและค้ำของเก่า จะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

ในพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้ำของเก่า พุทธศักราช 2474 เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตจะใช้อำนาจเพิกถอนใบอนุญาตได้เท่านั้น ไม่มีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาต ดังนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องทำความเข้าใจให้ดีด้วย เพราะเป็นกฎหมายโบราณที่ยังไม่ได้ปรับปรุงแก้ไขให้ทันสมัย (Modern) เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตจะใช้อำนาจเพิกถอนใบอนุญาตให้ขายทอดตลาดหรือค้ำของเก่าได้ตามสาเหตุ ดังนี้

(1) เพราะขาดคุณสมบัติมีอายุไม่ครบ 20 ปีบริบูรณ์ (นับถึงวันยื่นคำร้องขออนุญาต)

(2) เพราะไม่มีความรู้หนังสือไทยโดยอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ หรือมีความรู้หนังสือไทยแต่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้

(3) เพราะเคยต้องโทษจำคุก ในความผิดที่ระบุไว้ตามประมวลกฎหมายอาญา น่าจะรวมไปถึงอยู่ระหว่างถูกต้องโทษจำคุกด้วย คือ ตอนยื่นคำร้องขอยังไม่ต้องโทษจำคุก แต่ถูกจำคุกในระหว่างใบอนุญาตยังไม่สิ้นอายุ

(4) เพราะ ต้องคำพิพากษาในฐาน ทำความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้ำของเก่า พุทธศักราช 2474³⁷ ถึงสองครั้งในปีเดียวกัน ต้องทำความเข้าใจให้ดีกฎหมายใช้คำว่า “ต้องคำพิพากษา (Judgement)” ดังนั้น ถ้าในปีเดียวกัน ถูกศาลพิพากษาลงโทษปรับสองครั้ง หรือปรับหนึ่งครั้งและจำคุกหนึ่งครั้งหรือจำคุกทั้งสองครั้งถือว่าเข้าตามเงื่อนไขกฎหมายในประเด็นนี้แล้วและคำพิพากษานั้น ต้องถึงที่สุดด้วย แต่ถ้าเป็นการถูกลงโทษเปรียบเทียบปรับโดยพนักงานสอบสวนสองครั้งในปีเดียวกันไม่เข้าเงื่อนไขตามกฎหมายนี้

วิธีการเพิกถอนใบอนุญาต

(1) พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงและหาพยานหลักฐานให้ชัดเจนก่อนสรุปเรื่องและเสนอความเห็น

³⁷ มาตรา 12 ผู้ใดประกอบอาชีพขายทอดตลาดหรือค้ำของเก่าโดยไม่ได้รับใบอนุญาตหรือประกอบอาชีพขายทอดตลาดหรือค้ำของเก่าภายหลังที่ได้มีคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตตามมาตรา 9 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำเกี่ยวกับการขายทอดตลาดหรือค้ำของเก่าประเภทโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(2) เนื่องจากการเพิกถอนใบอนุญาต เป็นคำสั่งทางปกครองอาจกระทบถึงสิทธิของผู้ที่ได้รับใบอนุญาต ดังนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่และเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตจะต้องนำความในมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539³⁸ มาพิจารณากล่าวคือ จะใช้วรรคหนึ่งปฏิบัติได้ คือ เปิดโอกาสให้ผู้ที่จะถูกเพิกถอนใบอนุญาตโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานยืนยัน หรือจะใช้ข้อยกเว้นในวรรคสองก็ได้ เช่น ใน (3) คือ สั่งเพิกถอนเมื่อข้อเท็จจริงนั้นเป็นข้อเท็จจริงที่ผู้ได้รับใบอนุญาตได้ให้ไว้ในคำขอคำให้การหรือคำแถลง (Declaration) ตัวอย่างเช่น บันทึกรายการค้าไว้ว่าไม่เคยต้องโทษจำคุกในคดีใด ๆ มาก่อน ต่อมาปรากฏข้อเท็จจริงว่าบุคคลผู้นั้นเคยต้องโทษจำคุกในคดีลักทรัพย์ เช่นนี้ สั่งเพิกถอนได้หรือจะใช้วรรคสามก็ได้ ถ้าเห็นว่ามัวรอให้มีการโต้แย้งและแสดงหลักฐานเพิ่มเติมในระหว่างนั้น อาจจะไปทำมาค้าขายหลอกลวงประชาชนให้เสียหายมากยิ่งขึ้น จะสั่งเพิกถอนใบอนุญาตเลยก็ได้ หากคู่กรณีไม่พอใจก็มีสิทธิที่จะไปฟ้องต่อศาลปกครองต่อไป

(3) เมื่อสั่งเพิกถอนใบอนุญาตแล้ว ก็ต้องทำหนังสือแจ้งให้เจ้าตัวได้ทราบและแจ้งสิทธิการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองให้ทราบด้วย

(4) บันทึกการเพิกถอนใบอนุญาตในทะเบียนคุมและแจ้งให้นายตรวจผู้รับผิดชอบประจำเขตทราบเพื่อเป็นข้อมูลในการตรวจและติดตาม

3.3.4 การควบคุมการรับคำอุทธรณ์ และการพิจารณาคำสั่งทางปกครองในการออกใบอนุญาตควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า

การรับคำอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง ในพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช 2474 ได้กำหนดเรื่องสิทธิการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองของเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตไว้ 2 เรื่อง คือ การอุทธรณ์คำสั่ง

³⁸ มาตรา 30 ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองอาจกระทบถึงสิทธิของคู่กรณี เจ้าหน้าที่ต้องให้คู่กรณีมีโอกาสที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตน ความในวรรคหนึ่งมิให้นำมาใช้บังคับในกรณีดังต่อไปนี้ เว้นแต่เจ้าหน้าที่จะเห็นสมควรปฏิบัติเป็นอย่างอื่น

(1) เมื่อมีความจำเป็นรีบด่วนหากปล่อยไว้เนิ่นช้าไปจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือจะกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ

(2) เมื่อจะมีผลทำให้ระยะเวลาที่กฎหมายหรือกฎกำหนดไว้ในการทำคำสั่งทางปกครองต้องล่าช้าออกไป

(3) เมื่อเป็นข้อเท็จจริงที่คู่กรณีนั้นเองได้ให้ไว้ในคำขอ คำให้การหรือคำแถลง

(4) เมื่อโดยสภาพเห็นได้ชัดในตัวเองว่าการให้โอกาสดังกล่าวไม่อาจกระทำได้

(5) เมื่อเป็นมาตรการบังคับทางปกครอง

(6) กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ให้โอกาสตามวรรคหนึ่ง ถ้าจะก่อให้เกิดผลเสียหายอย่างร้ายแรงต่อประโยชน์สาธารณะ

ไม่ออกใบอนุญาต (รวมถึงการขอต่ออายุใบอนุญาตด้วย) และการอุทธรณ์คำสั่งเพิกถอนใบอนุญาต โดยให้ผู้ยื่นคำร้องขออนุญาตหรือผู้ได้รับอนุญาตยื่นอุทธรณ์คำสั่งของเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง ดังนั้น วิธีการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองเฉพาะ 2 เรื่องนี้ไม่ต้องนำบทบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาใช้บังคับ เพราะกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้แล้ว แต่การอุทธรณ์ในเรื่องอื่น ๆ ที่พระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค่าของเก่า พุทธศักราช 2474 ไม่ได้กำหนดไว้ จะต้องนำบทบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาใช้บังคับ ดังเช่นที่ได้อธิบายไว้ข้างต้นแล้ว ทั้งนี้เป็นการปฏิบัติตาม มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539³⁹ ดังนั้น วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการพิจารณาคำอุทธรณ์จะแตกต่างกัน ดังนี้

วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการพิจารณาคำอุทธรณ์กรณีคำสั่งไม่อนุญาตให้ออกใบอนุญาตและคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาต ซึ่งต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(1) เมื่อมีการยื่น หนังสืออุทธรณ์คำสั่งของเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต (อธิบดีกรมการปกครองหรือผู้ได้รับมอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทน) ที่สั่งไม่อนุญาตก็ดี ไม่ออกใบอนุญาตก็ดี หรือสั่งเพิกถอนใบอนุญาตก็ดี ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของกลุ่มควบคุมการขายทอดตลาดและค่าของเก่ารับเรื่องไว้ดำเนินการ

(2) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวตรวจสอบข้อเท็จจริงและทำความเข้าใจเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น จนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยโดยเร็วที่สุด ประเด็นที่ต้องตรวจสอบเพื่อทำความเข้าใจมีดังต่อไปนี้

1) ได้ยื่นคำอุทธรณ์ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งหรือไม่หากยื่นคำอุทธรณ์ภายในกำหนดเวลาให้พิจารณาในประเด็นอื่นต่อไป หากยื่นคำอุทธรณ์เกินกำหนดเวลา 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง ให้ย้อนกลับไปดูท้ายหนังสือแจ้งการไม่อนุญาตอีกครั้งว่า ได้มีการระบุกำหนดระยะเวลาการอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่งไว้หรือไม่ หากระบุไว้ก็สามารถเสนอความเห็นให้ยกอุทธรณ์ได้ เพราะผิดเงื่อนไขตามกฎหมาย แต่หากในท้ายหนังสือดังกล่าวไม่ได้ระบุเรื่องกำหนดเวลาการใช้สิทธิอุทธรณ์หรือโต้แย้ง (Refute) ไว้กำหนดระยะเวลาการยื่นอุทธรณ์ จะขยายเป็นหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง ดังนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องรับเรื่องไว้พิจารณา

³⁹ มาตรา 3 วิธีปฏิบัติราชการทางปกครองตามกฎหมายต่าง ๆ ให้เป็นไปตามที่กำหนด ในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายใดกำหนดวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเรื่องใดไว้ โดยเฉพาะและมีหลักเกณฑ์ที่ประกันความเป็นธรรมหรือมีมาตรฐานในการปฏิบัติราชการ ไม่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับกับขั้นต้นและระยะเวลาอุทธรณ์หรือโต้แย้งที่กำหนดในกฎหมาย

วิธีการนับกำหนดระยะเวลาภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งให้นับวันรุ่งขึ้น หลังจากวันที่ได้รับแจ้งคำสั่งเป็นวันที่หนึ่ง

2) ตรวจสอบและทำความเข้าใจในแต่ละประเด็นที่ผู้ยื่นคำอุทธรณ์โต้แย้งมาอาจจะมีทั้ง เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยในบางประเด็น หรือไม่เห็นด้วยทั้งหมดแล้วนำเสนอเจ้าพนักงาน ผู้ออกใบอนุญาตให้ความเห็นโดยเร็ว เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตไม่มีอำนาจวินิจฉัยคำอุทธรณ์ ด้วยตนเอง เป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ในเรื่องกำหนดเวลาก็เช่นกัน ในกฎหมายและระเบียบไม่ได้กำหนดเวลาการปฏิบัติครั้งนี้ไว้ ก็ควรใช้เวลาที่เป็นมาตรฐาน⁴⁰ (Standard) ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองคือไม่เกิน 30 วัน นับแต่วันที่ กลุ่มควบคุมการขายทอดตลาดได้รับอุทธรณ์ แล้วรีบเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

3) การพิจารณาคำอุทธรณ์ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยไม่ได้กำหนดเวลาไว้ เช่นกัน ก็ควรใช้เวลาที่เป็นมาตรฐานตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง คือ พิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ตนได้รับรายงาน

4) เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีความเห็นต่อคำอุทธรณ์ประการใด พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องทำหนังสือแจ้งให้ผู้ยื่นคำอุทธรณ์ทราบ หากเป็นกรณียกคำอุทธรณ์ จะต้องแจ้งสิทธิเรื่องการนำคดีไปฟ้องต่อศาลปกครองภายใน 90 วันไว้ด้วย

วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการพิจารณาคำอุทธรณ์ในกรณีอื่น เช่น คำสั่งไม่อนุญาตให้ย้ายสถานที่ ประกอบอาชีพขายทอดตลาดและค่าของเก่า คำสั่งไม่อนุญาตให้ออกใบแทนใบอนุญาต กรณีดังกล่าวในพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค่าของเก่า พุทธศักราช 2474 ไม่ได้กำหนดวิธีการยื่นคำอุทธรณ์และการพิจารณาคำอุทธรณ์ไว้โดยเฉพาะจึงต้องนำความตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาบังคับใช้ โดยถือปฏิบัติ ดังนี้

(1) เมื่อมีการยื่นหนังสืออุทธรณ์คำสั่งของเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต (อธิบดีกรมการปกครองหรือผู้ได้รับมอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทน) ที่สั่งไม่อนุญาตให้ย้าย สถานที่ประกอบอาชีพขายทอดตลาดหรือค่าของเก่า ไม่อนุญาตออกใบแทนใบอนุญาตหรือ กรณีอื่น ๆ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของกลุ่มควบคุมการขายทอดตลาดและค่าของเก่า รับเรื่องไว้ดำเนินการ

⁴⁰ มาตรฐาน หมายถึง เอกสารที่จัดทำขึ้นจากการเห็นพ้องต้องกัน และได้รับความเห็นชอบจากองค์กร อันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป เอกสารดังกล่าววางกฎระเบียบบนแนวทางปฏิบัติหรือลักษณะเฉพาะแห่งกิจกรรม หรือผลที่เกิดขึ้นของกิจกรรมนั้น ๆ เพื่อให้เป็นหลักเกณฑ์ไว้กันทั่วไปจนเป็นปกติวิสัย โดยมุ่งให้บรรลุถึงความสำเร็จสูงสุดตามข้อกำหนดที่วางไว้

(2) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวตรวจสอบข้อเท็จจริงและทำความเข้าใจและเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น (Hierarchy) จนถึงเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตตัวจริง (อธิบดีกรมการปกครอง) กรณีที่มีการมอบอำนาจ (Assign Authority) ให้ผู้อื่นปฏิบัติราชการแทนผู้ที่มีอำนาจวินิจฉัยคำอุทธรณ์ คือ ผู้มอบอำนาจ

(3) ให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตพิจารณาคำอุทธรณ์ตามอำนาจของตนและแจ้งผู้อุทธรณ์ทราบภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ ในกรณีเห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ทั้งหมดหรือบางส่วนและรวมถึงการเปลี่ยนแปลงคำสั่งทางปกครองตามความเห็นของตนภายในกำหนดเวลาดังกล่าว หากไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ทั้งหมดหรือบางส่วน จะต้องรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ในชั้นถัดไปคือ ปลัดกระทรวงมหาดไทยภายในกำหนดระยะเวลา 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์

(4) ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ในชั้นถัดไปคือปลัดกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ตนได้รับรายงาน ถ้ามีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์มีหนังสือแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบก่อนครบกำหนดโดยให้ขยายเวลาออกไปได้อีกไม่เกิน 30 วัน ในทางปฏิบัติพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะเป็นคนทำหนังสือให้ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ลงนามแจ้ง

(5) เมื่อผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ มีความเห็นต่อคำอุทธรณ์ประการใด พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องทำหนังสือแจ้งให้ผู้ยื่นคำอุทธรณ์ทราบหากเป็นกรณียกคำอุทธรณ์ จะต้องแจ้งสิทธิ (Right)⁴¹ เรื่องการนำคดีไปฟ้องต่อศาลปกครองภายใน 90 วัน ไว้ด้วย⁴²

⁴¹ สิทธิ คือ หลักเสรีภาพหรือการให้สิทธิทางกฎหมาย สังคมหรือจริยศาสตร์ นั่นคือ สิทธิเป็นกฎเชิงบรรทัดฐานพื้นฐานเกี่ยวกับสิ่งที่ประชาชนมีหรือเป็นของประชาชนตามบางระบบกฎหมาย ขนบธรรมเนียมทางสังคม หรือทฤษฎีจริยศาสตร์ สิทธิมีความสำคัญยิ่งในสาขาวิชาดังกล่าวเช่น กฎหมายและจริยศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทฤษฎีความยุติธรรม

⁴² กรมการปกครอง. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 6. หน้า 12-14.